

DOLENJSKI LIS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATEL: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtrek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOČI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 45 (503)

Leto X.

NOVO MESTO, 12. NOVEMBRA 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNISTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg št. 3 (vhod iz Dilančeve ulice) Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje "Delo" v Ljubljani

Nadaljnji razvoj

S seje obek zborov ObLO Črnomelj, na kateri so razpravljali o gospodarskem razvoju občine v letu 1960 — Za mesto Črnomelj bo za začetek ustanovljena ena stanovanjska skupnost — Volivci bodo na zborih izvolili 6 poravnalnih svetov — Ustanovljena je občinska ljudska univerza — Seje se je udeležil tudi predsednik OLO Niko Belopavlič

Na osnovi doseženih uspehov na področju gospodarstva v letu 1959 pričakujemo v prihodnjem letu nadaljnje razvijanje in utrjevanje gospodarstva v črnomeljski občini.

V industriji bodo povečali

POMOČ GOSPODARSTVA MLADINI IN ŠOLAM

V reformirane šole stopa z vso silo novo življenje, s katerim se povezuje pouk in delo pri vzgoji mladih državljanov. Tudi novi predmet tehnične vzgoje ter družbeno ekonomske vzgoje potrjujejo to trditev in zahtevata tudi ostvaritev ne le v teoriji, ampak tudi v ročnem izvajanju. In prav tu je pomoč gospodarskih organizacij najbolj nujna ter najprepričljivejša. Naše osnovne ter strokovne šole so povečini še kaj slabo založene z učili in z delavnicami. Vendar predvideva novi učni načrt široko polje tehnične dejavnosti, ki pa brez orodja, strojev, prostorov in kotičkov ne bo izvedljivo. Le nekaj desetinskih naših šol lahko delno izpolnjuje novi program.

Res je, da se da marsikaj narediti tudi drugače, čeprav ni prave delavnice, da je nekaj orodja in veliko dobre volje med vzgojnimi kadrom ter organizacijami LT in povezave s KZ ter z drugimi krajevnimi gospodarskimi organizacijami. Tak primer je na šoli v Veliki dolini, kjer so se znašli in v kaj težkih razmerah dobro delajo, saj so na letošnjem republiškem tekmovanju in na razstavi v Novem mestu in kasneje v Ljubljani s svojimi izdelki dosegli lepe uspehe ter priznanja. Nujno je, da bi naše gospodarske organizacije začutile tudi tu svojo odgovornost, saj se ravno v teh novih kovačnicah našega mladega rodu kuje nov človek, nov kader, ki bo prav gotovo v tovarnah in delavnicah zagrabil za delo in z večjim zanosom, ker bo vedel, zakaj to dela.

V čem je takojšnja pomoč našim šolam, odredom, tehničnim krožkom ter kotičkom? Podjetja in delavnice naj najdejo same pot v najbližjo šolo ter prevzamejo nad njo patronat, z njim bo pa posebna materialna in strokovna pomoč (v odpisnem orodju, strokovnjakih itd.). Seveda ne smemo pri tem misliti le na take šole, ki so v neposredni bližini, ampak je treba najti vez tudi s šolami, ki leže pod Gorjanci, ki so oddaljene od centrov in industrije, ker tudi ti otroci in njihovi vzgojitelji najmo potrebujejo take pomoči. Tudi naše strokovne šole — vajenske in novomeške učiteljske, ne bi smele biti izvzete od te pomoči. Prav gotovo bodo tudi vse delavnice, kjer delajo vajenci, rade prispevale tako pomoč. Pri učiteljski je nujno potrebno čimprej odpreti delavnice, saj drugače se bodo vzgojitelji ne more seznaniti s tehnično dejavnostjo, ki jo bo moral v poklicu uresničevati. Prav bi bilo, da o vsej tej problematiki razpravljajo tudi zbori proizvajalcev na okraju in pri občinah. Ob prvi letošnji okrajni razstavi tehnične dejavnosti v Novem mestu je sekretar okr. komiteja ZKS tovariš Pirkovič med drugim dejal:

»Prizadevati si bomo morali vsi, da k temu koristnemu delu pritegnemo tudi čimveč strokovnjakov. Posebno skrb bodo morala posvetiti tehnični vzgoji mladine tudi naša podjetja, ki morajo biti na prvem mestu zainteresirana na tem delu v šoli.«

Zdi se nam, da ta ugotovitve dovolj poudarja nujnost gospodarske pomoči mladini in šoli!

M. T.

proizvodno v Rudniku rjavega premoga Kanžarica, Belokranjski železovarni in strojni tovarni, Tovarni prehranbene industrije ter v »Belokranjki«. V Rudniku Kanžarica, BELT in opekarni Kanžarica bodo morali organi samoupravljanja pologati vso pozornost na čimhitrejšo investicijsko izgradnjo oziroma rekonstrukcijo posameznih obratov, kajti omenjena podjetja imajo za prihodnje leto zajamčena investicijska sredstva v skupni vrednosti 242,3 milijonov din. Z uporabo teh sredstev bo v letu 1960 končana predvidena prva faza izgradnje v vseh treh podjetjih. Rezultati investiranja pa bodo: rudnik Kanžarica bo dvignil proizvodnjo od 30.000 ton na 90.000 ton premoga letno, BELT od 1200 ton na 3000 ton liva in opekarnina v Kanžarici od 400.000 kosov na 1.500.000 kosov opeke.

Pogoje za ugoden razmah imajo tudi Tovarna prehranbene industrije, »Belokranjka«, in združeno mizarstvo podjetje. Vsa ta podjetja imajo že pripravljene ustrezne programe za povečanje kapacitet svoje proizvod-

S seje predsedstva okrajnega odbora SZDL

V ponedeljek popoldne so na seji predsedstva okrajnega odbora Socialistične zveze obravnavali problematiko rdečega križa v okraju in pripombe k perspektivnemu planu razvoja gostinstva in turizma. O prvi točki je referiral Milica Šali, o drugi pa podpredsednik OLO Viktor Zupančič. Člani predsedstva so za obe področji dali mnogo koristnih nasvetov in spodbud, ki jih bodo uresničevala organizacije SZDL, organi ljudske oblasti, zbornice in družbene organizacije.

Tudi pri nas 100 stotov hibridne korusa na hektar!

Ne le s polzkusi, tudi v proizvodnji na kmečkih gospodarstvih v Beli krajini je dokazano, da se lahko pridelata do 100 stotov korusa na hektar. Jožeta Zvaba iz Dolenje vasi pri Črnomlju sem vprašal, kakšne hektarske donose je imel letos pri korusi. Povedal mi je, da je na parceli 20 arov pridelal povprečno 100 stotov korusa. To je bila hibridna korusa sorte winconsin 464 A. Na ostalih parcelah je imel Zvab povprečni pridelok 80 stotov na ha. Malce sem se začudil in vprašal, kako je dosegel takšne pridelke. Odgovoril je: »Delal sem po strokovnih navodilih.« Morda bo kdo pomislil in dejal: saj papir vse prenese, vendar gre za podatke, ki sta jih Zvab in kmetijski tehnik Kure resnično ugotovila. Povprečni hektarski donos korusa za črnomeljsko občino znaša letos 20 stotov. Če ta donos primerjamo z 80 ali

Skupščina študentskega kluba

V ponedeljek zvečer je bila na ljubljanski univerzi redna letna skupščina študentskega kluba okraja Novo mesto, katere so — kot gostje udeležili tudi predstavniki OLO, OK ZKS, OK LMS in predstavnice tovarne zdravih KRKA.

O dejavnosti v minulem letu je poročal predsednik kluba Miha Hrovatič, ki je kritično analiziral delo študentov. V poročilu in razpravi je bilo znova ugotovljeno, da je vse premalo stikov med študenti in podjetji, plodna razprava je pa bila zelo koristna. Študentje se se strinjali, da se dosedanja kluba dolenjskih in posavskih študentov združita v en klub.

Več bodo naši visokoolci poročali o sebi v svojem novem glasilu, ki bo izhajalo kot priloga našega tednika.

nje, vendar je še odprto vprašanje, če bodo odobreni predlagani investicijski zneski, ki znašajo skupaj 216 milijonov din. Samo v »Belokranjki« bi se z investiranjem 40 milijonov din za gradnjo novih delavniških prostorov in 61 milijonov din za strojno opremo povečala vrednost bruttoprodukta od 52 milijonov na 300 milijonov din letno.

NADALJNE KULTIVIRANJE STELJNIKOV

Znatno povečanje proizvodnje pričakujemo tudi v kmetijstvu, za kar bo potrebno obsežnejše investiranje tudi na tem področju. Predvideno je namreč, da bi kultivirali nadaljnjih 350 ha stelnikov na področju Cerkevščine in Krasinca, za razvijanje živinoreje pa bi nakupili plemensko živino ter zgradili devet hlevov. Za omenjena dela ter za nabavo in dopolnitev strojne opreme bo potrebno skupaj 261 milijonov investicijskih sredstev.

Plan kooperacije za pšenico in krompir za prihodnje leto je v glavnem dosežen, več skrbi pa bo treba posvetiti drugim kulturam in za doseg večjih hektarskih donosov. Posebno pozornost zahtevajo določila nove-

Novi izviri termalne vode v Šmarjeških Toplicah

Šmarješke Toplice: Geološki zavod iz Ljubljane vrta v Šmarjeških Toplicah. Napravili so že 22 ročnih vrtin in nekaj strojnih izvira. Do zdaj so našli dva izvira. V globini 8 m na izvir, ki ima 32° C. In pri 14 metrih na drugega, ki ima 32,8° C. Vrtali pa bodo tudi po 100 m globoko, ker iščejo izvir, ki bo imel vsaj 37—38° C. Tako bi se prihajali lahko zdraviti v Šmarješke Toplice tudi revmatični

100 stoti na ha in upoštevamo koliko kmečevalcev ima take pogoje kot Zvab, lahko takoj vemo, kaj nam je stortiti in kakšne koristi lahko pričakujemo od pogodbene proizvodnje!

Jože Škof

ga zakona o racionalnem izkoriščanju vseh kmetijskih zemljišč. V območju črnomeljske občine je namreč še precej zemljišč, ki so razmeroma slabo ali pa sploh neobdelana. Kmetijske zadruge bodo morale posredovati, da bo tudi ta zemlja dala kar največ, tako kot se to zahteva od industrije in ostalih panog gospodarstva. Važne naloge so postavljene tudi glede odločnega, smotrnega urejanja in vzgajanja sadnega drevja.

NAPREDEK OBRTI IN TRGOVINE

Za prihodnje leto so nakazane tudi določene smernice za razvoj obrtništva. Svojo dejavnost bosta razširili podjetji (Nadaljevanje na 2. strani)

Izobraževanje odraslih

6. novembra je bilo na Okrajnem zavodu za izobraževanje odraslih v Novem mestu celodnevno posvetovanje z upravniki občinskih delavniških univerz. Na posvetovanju so razpravljali zlasti o ideološko-politični vzgoji, o delu oddelkov

za odrasle pri osnovnih in strokovnih šolah ter o izobraževalnih centrih v gospodarskih organizacijah. Posvetovanja so se udeležili tudi inž. Ervin Perne, direktor Zavoda za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS, Karel Kos, direktor Zavoda za proučevanje izobraževanja odraslih LRS, Tinka Blaha, predstavnica republiškega odbora Zveze sindikatov, Ema Musar, predsednik ideološke komisije pri OK ZKS in Kebe Ludvik, predsednik Okrajnega sindikalnega sveta, ki so s svojim sodelovanjem pripomogli k uspešnejšemu delu posvetovanja.

Udarniki se vračajo

Ko smo zaključevali zadnja poročila za današnje številke, je prišla še razveseljiva novica: IX. novomeška brigada Alojza Kolmana-Maroka, ki se vrača z uspešnega zaključka del na avtomobilski cesti v Srbiji, si je šestih priborila naslov udarne brigade, razen tega pa je bila trikrat posebej pohvaljena. Fantom in dekletom IX. brigade: najlepše pozdrave ob vrnitvi v domače kraje! Niste se izneverili tradicijam naših mladinskih delovnih brigad, zato vam izreka delovno ljudstvo našega okraja toplo priznanje!

PREZGODAJ, VELIKO PREZGODAJ...

6. novembra 1959 ob sedmih zjutraj na Gorjancih, Močan severni veter je prinesel sneg, ki je pobelil vse vrhove okoli Novega mesta. Semiško goro in višine okoli Rožnega dola do Vršnih sel. Mar naj to pomeni, da se nam obeta dolga zima? Sneg je v naslednjih nočeh zapadel še niže proti dolini in tako — žal — spet enkrat potrdil naše vremenske napovedi.

jajo sedaj delavske univerze že v vseh občinah razen občini Zuzemberk in Trebnje, kjer še pripravljajo njihovo ustanovitev. Zanimanje za dopolnilno šolanje odraslih je zelo veliko. V oddelkih za odrasle pri osnovnih šolah obiskuje v našem okraju tečaje nad 600 ljudi, ki bodo ob uspešnem zaključku prešli spričevalo o dovršeni osemletki. Prav tako imajo nad 100 obiskovalcev tudi oddelki za odrasle pri srednjih strokovnih šolah. V okraju deluje 6 političnih šol z okrog 160 slu-

Novo obratna menza v Novem mestu

V industriji obutve Novo mesto je pričela 1. oktobra poslovati obratna menza, ki razdeli 180-članskemu kolektivu vsak dan kar 128 obrokov. Kuharico Marijo Martinič smo našli v prostorni svetli in zelo snažni kuhinji. Dopolnjska malica je bila pravkar kuhana. Kaj je v loncu? smo vprašali. — Danes so fidejni in svinjski zelodčki. Kuhamo pa tudi ješprenjček s fižolom in krompirjem, piščka, golaž in še drugo, tako da je vsak dan kaj drugega. Hrana mora biti raznolika. — Vprašali smo še, koliko stane obrok. Kar začetni smo se, ko smo zvedeli, da plača delavec za krožnik okusno pripravljeno jedi in četrtri kilograma kruha le 40 di-

VREME ZA ČAS OD 13. NOVEMBRA DO 22. NOVEMBRA:

Do srede novembra ali malo kasneje bo prevladovala nestalna vreme, s pogostimi padavinami, ohladitvijo in snegom do nižin. V nadaljnjem poteku bo pretežno suho, a hladno vreme z mrazom ponoči. Dr. V. M.

Okrajni gasilski dom v Novem mestu

Ze ves čas po osvoboditvi se pojavlja vprašanje ureditve gasilskega doma v Novem mestu, ki naj bi služil za strokovno šolanje in vežbanje dolenjskega prostovoljnega gasilstva. Po osvoboditvi se je okrajna gasilska zveza za izobraževanje gasilstva posluževala raznih ustanov in podjetij, kot so Dolenjske in Šmarješke Toplice. Kmetijska šola na Grmu, Osnovna šola in internat v Smihelu itd., za prirejanje večdnevniških gasilskih tečajev z internatskim šolanjem v zimskem času, ko ima podeželjska mladina čas.

Danes dasi je ogromna potreba po gasilskih tečajih za vse gasilstvo v okraju, nam to ni mogoče, ker zaradi intenzivnejšega dela v podjetjih in ustanovah tudi v zimskem času ni mogoče dobiti internata za 50—60 tečajnikov naenkrat za 6—12 dni. Zato moramo imeti le enodnevne seminarje, ki nam povzročajo visoke stroške (povračilo prevoznih in prehranbenih stroškov udeležencev), ki pa praktično nimajo zelenega uspeha.

Spričo tega je nujno potrebno, da dolenjsko gasilstvo dobi svoj gasilski dom s primernimi prostori, v katerih naj bi se mladina vsestransko izobraževala. Osnovno pa naj bo ta dom središče in temelj požarno-var-

nostne gasilske službe novomeškega okraja. S sklepom II. kongresa Gasilske zveze LRS je bila gasilska služba v Sloveniji razdeljena na krajevna in okrajna območja. V smislu »Temeljne gasilske službe varnosti FLRJa«, je prostovoljno gasilstvo Novoga mesta in Smihela ali bližnje okolice. Tako organizirano gasilska enota bi lahko prevzela nase vso požarno-varnostno in gasilsko službo v okraju, v katero bi vključevala, učila, vežbala, strokovno usposabljala in kontrolirala vse prostovoljne gasilske organizacije v okraju in s tem tudi izboljšala požarno-varnost v okraju. Ne pozabimo, da so nam v povojnem času požari prizadejali nad dve milijardi sto tridesetstiri milijone dinarjev škode.

Za tako organizirano gasilsko službo, ki jo zahteva današnji gospodarski razvoj našega okraja in »Temeljna gasilska služba varnosti FLRJa«, je nujno potrebno zgraditi nov gasilski dom, primeren in na primernem kraju, za današnje in bodoče potrebe, ki bodo vedno večje. Naše gasilstvo je v sedanjem povojnem času pred požarnim uničenjem obvarovalo dve milijardi osem sto osemnaest milijonov dinarjev vrednosti ljudskega in državnega imetja in več premoženja slovenskih državljanov. Zato sodim, da je naše gasilstvo tak dom že zaslužilo.

Sedanja orodjarna v neogrevanem prostoru je res neprimerna, saj v njej rzmruje pozorni olje v avtomobilih in motornih brigadah in gre veliko dragoceno časa za zagon in izvoz. Poleg orodjarne je majhen prostor (bivša zakristija), ki je društvena sejna soba in soba za sestanke, obenem pa še za pisarno okrajne in občinske gasilske zveze. Za sestanke članstva, občinske in okrajne konference, seje in seminarje si moramo iskati prostore vedno drugje, prot. plačilu, velikokrat tudi v gostinskih prostorih, ker drugih ni, dasi so najmanj primerni. Razen tega prostovoljno gasilsko društvo nima potrebne notranjega in zunanega orodnega vežbališča in se mora posluževati raznih, tudi neprimernih oddaljenih krajev za orodne vaje, kar povzroča visoke stroške in nezadosten strokovni pouk članstva. S temi pomanjkljivostmi sedanjih gasilski dom ne ustreza potrebam prostovoljnega gasilskega društva »A« kategorije, še manj pa za poklicno gasilsko četo.

Nov gasilski dom naj bi imel razen prostorne, pozimi ogrevane garaže, da vozila (lahko vsak čas izpeljejo) dovolj ostalih prostorov za učilnice, sestanke, tečaje in zimsko vežbanje, neposredno z domom povezano dovolj prostorno zunanje vežbališče z najmanj 2.000 m² površine. Poleg tega naj bi bile v domu urejene servisne delavnice, ki jih navaja program, za popravila in vzdrževanje lastnega inventarja, orodja in opreme, ter servisne ali obrtne usluge proti plačilu za vse ostale gasilske organizacije v okraju, za kar izdajamo letno več milijonske vsote raznih podjetjem za popravila (Nadaljevanje na 3. strani)

Termoelektrarna v Beli krajini?

Pri današnjem razvijanju gospodarstva na sploh pomembni preskrba z električno energijo zelo važno postavko in krepitve elektroenergetske baze je osnovni pogoj za utrjevanje in širjenje industrializacije, kakor tudi za dvig življenjske ravni. Prav tako kot zahteva industrija iz dneva v dan večje količine električne energije, sta vedno večji potrebni tudi kmetijstvo, zaradi izrazitega jačanja obsega svoje proizvodnje, in pa sodobno gospodinjstvo. Proizvodnja električne energije je doslej po vojni največje razvojno dinamiko, kar je vsekar ugodno vplivalo na uspešno industrializacijo naše domovine.

Tudi v Beli krajini je današnja slika elektrifikacije bistveno izpremenjena od one pred vojno. Med tem ko so bila prej na vsemu območju elektrificirani le tri naselja: Črnomelj, Metlika ter Vranovci, je danes elektrificiranih 263 naselij in je ostalo komaj še 9 oddaljenih vasi, kamor ne vodoje električni daljnovodi. Prva leta po osvoboditvi ni bila potrebna električne energije v Beli krajini še malo ne na višini povprečja v naši republici in je močno narasla šele v zadnjih letih. Porast je znašal od 15 do 32% letno, kar je znatno nad normalnim zvišanjem potrošnje, za katero velja norma nekako 7,2%. Pri tem je treba upoštevati, da bi bila potrošnja še večja, v kolikor ne bi bilo omejitev obsega proizvodnje ravno zaradi čestih nepovoljnih razmer v dobavi električne energije. — Razen tega se bo proizvodnja povečala tudi s preureditvijo električnega omrežja na področju, saj bo ureditev trofaznega omrežja dovoljevala izrazitejšo uporabo strojne opreme v kmetijstvu.

V preteklem letu je bilo potrošeno že preko 4 milijone kilovatnih ur in lanskoletna konicica je bila dosežena 1050 kWh. Od tega so potrošili:

industrija	40%
obrtni	15%
in široka potrošnja	45%

Perspektivni plan razvoja gospodarstva v Beli krajini

Kmetijsko posestvo

Metlika

ima na zalogi

večje količino sadnih sadežev: jablan, hrušk in sliv. Sadeži so prvovredne, sorte kvalitetne — cene ugodne. Interesenti pošljite naročila na naš naslov!

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri

Gozdarski lesni poslovni zvezi, Novo mesto razpisuje delovno mesto

obratnega knjigovodje

Pogoj: srednja strokovna izobrazba z dveletno prakso. Plača po tarifnem pravilniku. Rok prijave do 20. novembra 1959

nakazuje, da bo znašal tudi v naslednjih letih porast električne energije od 10 do 15% letno.

Danes je na omenjenem območju v pogonu 32 trafostaj s skupno močjo transformatorjev 2900 kVA. Omenjene transformatorje napaja električna energija, ki je speljana po okoli 90 km dolgem daljnovodu napetosti 20.000 V in termoelektrarne v Brestanici preko Novega mesta. Razumljivo je, da so zaradi velike dolžine daljnovoda in razmeroma male prenosne napetosti napetostne razmere v Beli krajini zelo slabe. Merjenja pričajo, da znaša sekundarna napetost v Črnomlju nekako v oddaljenosti 500 m od transformatorske postaje v času konice obtežbe le 160 voltov. Slednje potrjuje dejstvo, da niha medfazna napetost v transformatorski postaji med 300 in 400 volti in to ne samo od časa do časa, od obdobja do obdobja, ampak dnevno.

Meritve po industrijskih podjetjih kažejo, da je stanje kritično skozi ves dan, zlasti pa v opoldanski konici med 11. in 13. uro in v večerni konici med 18. in 21. uro. V opoldanski izmenil med 6. in 13. uro niha napetost od 310 do 360 voltov in enake so razmere v popoldanskem času od 15. do 21. ure. Stanje se izboljša šele ponoči, in sicer med 22. in 6. uro, ko niha napetost med 350 in 370 volti. Posledica tega stanja je moteno delovanje elektromotorjev ter s tem v zvezi zadržki v delovnem procesu. Razen direktnega izpada v proizvodnji povzročita nizka napetostno ozemlje ogrevanje pogonskih elektromotorjev. Slednje povzročita v borbi za dosežanje planskih proizvodnih nalog pregrevanje motorjev, kar ima za posledico občutno gospodarsko škodo. V vseh, ki so oddaljene od lokalnih transformatorjev, v večernih urah praktično sploh nimajo razsvetljave, saj žarnice komajda žarijo.

Tudi preklopitve električnega omrežja na hidroelektrarno v Ozlju ne nudijo nikakega izboljšanja. Ta elektrarna pomeni kot rezervni dovajalec energije za Belo krajino bore malo, kajti tudi prizadeto sosednje območje Hrvaške ni na boljšem. Tudi tamkaj nastajajo zelo neugodne napetostne razmere, kar potrjujejo pogoste redukcije potrošnje tako v letošnjem letu.

Pri nakazanem stanju oskrbe Bele krajine z električno energijo ugotavljamo, da bo v bližnji bodočnosti oskrba široke potrošnje močno okrnjena, izrazitejši razvoj industrije pa sploh nemogoče. Novo izgrajenih kapacitet ne bo mogoče nadalje razvijati, s čimer bo nastala za to območje občutna gospodarska škoda, ki bo imela odraz v vsem našem gospodarstvu. Zato je nujno potrebno čimprej rešiti to perečo vprašanje.

Izboljšanje se obeta z izgradnjo novega visokonapetostnega daljnovoda 110.000 voltov Brestanica—Novo mesto ter s postavitvijo regularnega transformatorja v Črnomlju. Mimo tega pa je treba misliti tudi na izgradnjo daljnovoda Črnomelj—Kočevje, kajti s tem bi bil sklopljen krogotok, ki bi omogočal uravnovesitost stanja napetosti.

Vsekakor bi bilo umestno, da bi pristojni činitelji proučili možnost gradnje manjše termoelektrarne v Beli krajini, za

kar obstajajo tehnične in gospodarske možnosti. Ze bežen pregled zemljevida elektrospodarstva v Sloveniji nam pojasni, da Dolenjska s Kočevsko in Belo krajino nima nobenega pomembnejšega izvora električne energije ter je zlasti jugovzhodni predel naše ožje domovine močno oddaljen od proizvajalcev električne pogonske sile. Osnovno pogosko surovino za termoelektrarno bi lahko nudil premogovnik v Kanizarici, ki je s svojimi zalogi razmeroma bogat ter je s tem zagotovljena energetska surovina za daljšo dobo. Rudnik Kanizarica, ki iz leta v leto povečava svojo proizvodnjo, bi lahko na kraju samem koristno potrošil vso količino drobnih vrst premoga, ki ga sedaj odvažamo po železnici v Trbovlje in Zagreb ter deloma v Brestanico. Z lokacije termoelektrarne v okolici Črnomlja, katere skupna instalirana moč naj bi znašala okoli 5000 kVA, bi bila dosežena nekako osrednja točka med Novim mestom, Kočevjem in Ozljem, kar bi vsekakor ugodno vplivalo na uravnovesitost dobave električne energije na vsem tem območju.

Nakazana problematika zahteva temeljite proučitve in hitre ukrepe, kajti le z zagotovitvijo potrebne količine električne energije ob ustreznih pogojih razmerah bo možno uspešno razvijati gospodarsko zaostali predel, kot je to Bela krajina.

S seje obeh zborov v Črnomlju

(Nadaljevanje s 1. strani) »Kovinar« in »Elektro-servis«. Pripravlja pa se otvoritev podružnice konfekcijskega podjetja iz Ljubljane in ureditev centralne avtomehanične delavnice. Potrebne načrte bo izdelal novoustanovljeni investicijski biro v Nove meste.

Trgovina bo organizirala v Črnomlju specializirane poslovalnice za železino, steklo ter domačo in suho robo. Poleg tega bodo uredili trgovinske lokacije v Semčju in Kanizarici. Gosninska mreža bo posredovala izgradnjo novega hotela v Črnomlju, čigar kapaciteta bo 35 ležišč in 220 gostinskih stolov, v Semčju pa bodo ponovno uredili gostišče pri »Drgancau«. Za pospeševanje turizma bo zelo ugodna nova benčinska črpalica v Črnomlju ter kopališče s camping prostorom na Vinici.

OBSEŽNA KOMUNALNA DEJAVNOST

Občutne so naloge tudi na področju komunalne dejavnosti. Okolica Semčja je danes še vedno brez pitne vode, nadejamo se, da bo kmalu rešeno.

V tem tednu nabiramo

- List robide (40 dinarjev), maline (40 dinarjev),
- Rastlino kopolnika s korenino (75 dinarjev), jeternika (150 dinarjev), vodne kreshe (150 dinarjev),
- Korenine beladone (140 dinarjev), arnike (350 dinarjev), biušča (180 dinarjev), regrata rumenega (125 dinarjev). Korenine biušča je treba razrezati kot gobe,
- Plodova češmarna (120 dinarjev), črnega trna — oparnice (50 dinarjev), šipka — ceši (50 dinarjev), šipek — luščine brez semena (180 dinarjev), glog — beli trn — medvedove hruščice (50 dinarjev),
- Lubje češminovih korenin (320 dinarjev), češminovih palic (65 dinarjev).

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Turistična sezona je sicer že davno minila, toda v diplomaciji trajajo sezona menda vse leto. Medsebojnih obiskov je danes ni bilo toliko. To živahnost je posebno opaziti na Zahodu. Samo v zadnjem tednu: Paul Henri Spaak, generalni sekretar Atlantskega pakta, je obiskal Bonn, prav tako španski zunanji minister Castiella; belgijski zunanji minister Wigny je prispeval v London, grški premier Karamanlis pa v Rim; britanski zunanji minister Lloyd je ta teden obiskal Pariz.

V bližnji prihodnosti se obeta še večji promet na mednarodnih progah: francoski predsednik de Gaulle bo obiskal Alzacijo in francoske pokrajine; šest zunanjih ministrov skupnega evropskega tržišča se bo sestalo v Strasbourgu; italijanski premier Segni pojde v London, francoski zunanji minister pa pojde v Rim; decembra bo glavna pozornost veljala obisku predsednika ZDA Eisenhowerja v Italiji, Turčiji, Pakistanu, Afganistanu, Indiji, Iranu, Grčiji in Parizu. Toda s tem seznam potovanja še daleč ni izčrpan. Omenimo naj samo še potovanje zahodnonemškega kanclerja Adenauerja v London 17. novembra. Spremljal ga bo zunanji minister von Brentano.

Morda je trenutno izmed vseh teh obiskov še najzanimivejši prav Adenauerjev obisk v Londonu. Za to je več razlogov. Predvsem je znano, da so se odnosi med Bonn in Londonom v zadnjih dvanajstih mesecih močno ohladili. Toda dogodki se niso razvijali Bonna v prid. Od kar je umrl ameriški zunanji minister Dulles, so se odnosi med Vzhodom in Zahodom začeli boljšati, politika Bonna pa je ostala ista. Najmanj kar lahko trdimo za politiko bonnske vlade je to, da ni pokazala prav nobene pobude za navezavo stikov med obema blokoma, medtem ko je London zastavljal vse svoje sile za čimprejšnji sestanek državnih poglavarjev štirih velisil, kar je v očeh Bonna še zmerom (vsaj na them) združeno s hudimi nevarnostmi za Zvezno republiko Nemčije.

Dalje se je Washingtona politike med Londonom in Washingtonom precej okrepila, medtem ko se je Washington nekoliko ohladil do Bonna. Adenauer je celo za Američane pretrd in preveč za dogodki zdaj, ko je miroljubna in aktivna koexistenca postala iz osvožene ali vsaj zasmehovane besede izredno pomemben in aktualen politični pojem z vsebino. Adenauer je v tem pogledu nekje zaostal,

kar zadeva britanski odnos do skupnega evropskega tržišča, pa v Londonu menilo, da vsaj za zdaj ni pričakovati sporazuma. Ne gre namreč samo za gospodarska vprašanja, ampak predvsem (po Adenauerjevemu mnenju) za politična. Adenauer je dejal, da je voljan skrajno popuščati Veliki Britaniji v gospodarskih zadevah, zato pa izključuje britanski vpliv v evropskih političnih zadevah. Njegov glavni cilj je nagla preobrazba šestih držav skupnega evropskega tržišča (Francija, Zvezna republika Nemčija, Italija in Benelux) v novo politično enoto — Malo Evropo.

OBISK V LONDONU

Pravzaprav se ni nikoli premaknil s mesta. Čuti pa, da mu je naklonjenost in podpora ZDA nujno potrebna, če hoče rešiti vsaj nekaj svoje politike in svojih pozicij.

Pred nekaj tedni je Adenauer na vprašanje novinarjev dejal, da so nesoglasja med Bonn in Londonom majhna: demilitarizirana cona v Srednji Evropi in odnos Britanije do skupnega evropskega tržišča oziroma Male Evrope. Prvo vprašanje ne moreta rešiti Nemčija in Velika Britanija, ker sodi v sklop razorožitvenega programa in bodo o njem razpravljali na sestanku na najvišji ravni. Tukaj gre predvsem za zamero, ker se britanska vlada nagiba k misli o demilitarizirani coni, bonnska vlada pa noče o tem nič slišati.

Val Adenauerjevi sodelavci niso istega mnenja. To velja posebno za ministra za gospodarstvo dr. Ludwiga Erharda, ki vidi v skupnem tržišču samo prvi korak na poti združevanja sedemdesetih evropskih držav, sedanjih članic organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje (OEEC). Toda staremu kanclerju se muči. Ne utegne čakati na daljši proces, ki bi bil brez dvoma potreben za združevanje vseh 17 držav. Še pred svojo smrtjo bi rad navezal na Nemčijo jedro Evrope na zahodu v tako močno politično enoto, da je ne bi mogel razbiti noben njegov naslednik. Četudi je uspeh njegove zamisli dvomljiv, ni verjetno, da bi se komu posrečilo odvrniti starega kanclerja od njegovih namenov.

Kratke IZ RAZNIH STRANI

Kitajski ministri, predsednik Ču En Laj je v pismu predsedniku Nehruju predlagal ustanovitvi demilitarizirane cone vzdolž kitajsko-indijske meje in sestanku predsednikov vlad LR Kitajske in Indije v bližnji prihodnosti. Kot je znano, je prišlo pred kratkim na meji do spopada, v katerem je izgubilo življenje več indijskih granicarjev.

Podpredsednik romunske vlade Atanase Joja, ki je bil več dni na uradnem obisku v Grčiji, se je danes vrnil v Bukaresto. Obisk ocenjujejo v Romuniji kot važno politično misljo. Gre za sklicanje balkanske konference na najvišji ravni.

Argentinska vlada je sklenila komunistom in peronistom prepovedati, da bi se udeležili parlamentarnih volitev, ki bodo v začetku marca prihodnjega leta. Voditelj demokratske stranke je že pozval svoja volivce, naj na marčnih volitvah ne glasujejo za nobeno drugo stranko, marveč naj v volilne skrinjice mečejo prazne lističe.

Na predsedniških volitvah v Tuniziji je dobil predsednik Habib Burgiba 91% glasov. Vseh devetdeset poslanskih mest v novem parlamentu bodo v prihodnje imeli člani vladajoče stranke Neodestura.

Za pet tednov potegajo 32 alpinistov, ki so se napotili proti goriskemu masivu Gaurištantar v Himalaji. Nepalska vlada je že poslala odpravo, ki pa ni našla sledi za njimi. Bodo ali so plazovi, ki so na Himalaji pogosti, zasuli vso skupino. Če jih je res dotela takšna usoda, bi bila to doslej največja alpinistična tragedija.

admini- stratorke

Pogoj: nižja strokovna šola in administrativna šola i 3-letno prakso. Plača po Zakonu o javnih uslužbenih. Ponudbe pošljite do 15. novembra 1959 z navedbo dosežanih zapsilvte.

Uživam REDIN, zato se redim! Mešajte v hrano dvakrat ali trikrat na dan po eno žličico REDINA, uspeh bo presenetljiv! Proizvaja Veledegerija, Ljubljana, Mestni trg 22.

Plemenski sejmi niso zadružni dogoni!

Zivnorejci s področja kmetijskih združg Videm, Krško, Podbočje, Kostanjevica in Rakka pripeljejo vedno več živine na zadružni dogon. Medzadružni dogoni za Videm in Krško so enkrat na teden, ob četrtkih, za Podbočje, Rakko in Kostanjevico pa vsakih 14 dni.

Zadnje čase so plemenski sejmi zelo problematični. Na te sejme prileženo tudi živino za zakol, kar pa seveda ni prav. Tako živino kupujejo mesarji, kar je v glavnem krivda mešarskih podjetij in tržne inšpekcije, ki dovoljuje prekupčevanje oziroma odkupe za zakol.

Najbolj kritično je bilo pred kratkim na plemenskem sejmju na Bučki. Tja so prignali poleg plemenske živine tudi stare krave. Čeprav je jasno, da niso bile primerne kot plemenska živina, so jih odkupili, toda za novomeške klavnice. Ugotovljena sta dva primera, da so na zadružnem dogonu na Rakki ocenili stare krave kilogram po 100 dinarjev, toda na plemenskem sejmju po 135 dinarjev za kilogram.

Ce bo šlo tako naprej, je utemeljena resna bojazen: ali bodo zadružni dogoni še uspevali ali ne? M.

skem sejmju so bile te krave odkupljene po 135 dinarjev za kilogram. Ce bo šlo tako naprej, je utemeljena resna bojazen: ali bodo zadružni dogoni še uspevali ali ne? M.

Komisija za razpis delovnih mest pri Trgovinski tbornici za okraj Novo mesto razpisuje mesto

admini- stratorke

Pogoj: nižja strokovna šola in administrativna šola i 3-letno prakso. Plača po Zakonu o javnih uslužbenih. Ponudbe pošljite do 15. novembra 1959 z navedbo dosežanih zapsilvte.

V vsako hišo na Dolenjskem in v Sp. Posavju: »DOLENJSKI LIST«!

K razbremenitvi redne obrti, še večji meri pa za boljše zadovoljevanje povpraševanja po drobnih obrtnih uslugah, bodo pripomogli tudi servisi pri stanovanjskih skupnostih. Občinski ljudski odbori morajo skrbeti, da bodo v okviru stanovanjskih skupnosti čimprej usposobili primerne prostore za servisne delavnice, ki naj bi poleg manjših popravil izposojevale tudi orodja za majhna popravila. Potrebna finančna sredstva za opremo teh delavnic naj bi prispevali ljudski odbori, hišni sveti, pa tudi državljani sami v obliki krajevnega samoprispevka. K redno zaposlenim, kvalificiranim delavcem v teh delavnicah bi bilo možno vključiti tudi delavce iz družbenih sektorja, ki bi v svojem prostem času lahko mnogo doprinesli, s tem pa si tudi pridobili na zaslužku. Nevsklajenost med povpraševanjem in ponudbo pri posameznih obrtnih strokah je imela in ima tudi še določeno vpliv na razvoj zasebnega sektorja obrti. V strokah, kjer obstoječe kapacitete zadovoljuje potrebe in so zaradi tega tudi cene storitev v skladu z vloženim delom, število zasebnih obrtnikov pada. Njih število pa narašča v kritičnih strokah. Če gledamo to s stališča preskrbljenosti prebivalstva oziroma tržišča sploh, je tak razvoj nekako normalen in pravilen, vendar bi se moral v to v mnogo večji meri vključiti družbeni sektor obrti.

Zaj pa ta trenutno še ne kaže za te spremembe zadovoljive elastičnosti prilagajanja. To pride zlasti do izraza pri kooperaciji. Obrtna podjetja zasebnega sektorja prevzemajo namreč vedno več izdelkov in polizdelkov, medtem ko stoji družbeni sektor obrti v tem pogledu precej ob strani. Da je kooperacija med industrijo in obrtjo po-

Obrtništvo novomeškega okraja

POLDE CIGLER 2

prenesti na družbeni sektor obrti. Prav bo tudi, da industrijska podjetja organizirajo lastne obrtne delavnice, ki jim bodo postrgele z izdelki, ki jih sedaj izdelujejo v kooperaciji zasebni obrtniki.

PRESKRBA V OBRTI

Preskrba v obrti z reprodukcijskim materialom in surovinami bi mogla biti boljša. Naša trgovska mreža bi pri tem lahko storila neprimerno več kot doslej. Sicer se tudi to nekoliko zboljšuje, vendar se neredko zgodi, da mora to ali ono podjetje samo po material v Ljubljano, Maribor ali celo v sosednjo republiko. S tem izgubi mnogo dragocenega časa pa tudi cena materiala se zaradi drugega prevoza dvigne, čeprav ga morajo podjetja dobi ceneje kot v tujkahnjih trgovinah. Tudi kakovost materiala ni taka, kot bi bilo želeli. Mnogokrat morajo podjetja material pred uporabo predelati kar vzame precej časa in izdelek podraži. Mnogo je že gre pa tudi na račun različnih cen za isti material. Na vsak način bo morala lokalna trgovska mreža v bodoče upoštevati želje in potrebe obrtnih podjetij in dobavljati obrtniški material šele po posvetovanju z obrtniki.

UVOZ

Dolenjsko obrtništvo je bilo dolgo časa prikrajšano tudi glede uvoza materiala in opreme. Šele v zadnjem četrtletju minulega leta je bilo za obrtništvo novomeškega okraja na podlagi ugotovljenega narodnega dohodka določenih za 9.240.000 deviznih sredstev za leto 1959. Od tega zneska je bilo določeno za opremo 5.880.000 in za reprodukcijski material 3.360.000. Jasno je, da so bile potrebe obrtnih podjetij višje. Kljub obilnemu črtanju in korekturam seznamov najnujnejšega materiala in opreme, je bila dodeljena vsota deviznih dinarjev prekoračena za kake 4.000.000. Potrebe pa je nekako ublažila izredna prilika, ko nam je uspelo poleg rednega kontingenta nabaviti za obrtništvo na letošnjem zagrebškem velesejmju še za 15.000.000 deviznih dinarjev opreme. Pričakujemo pa še, da se bodo uvozna sredstva najbrže dvignila še za 50.000.000 deviznih dinarjev, pri čemer bo odpadla na opremo 75%, ostalih 25% pa na reprodukcijski material. Po zbranih podatkih znašajo potrebe obrtništva 180.000.000 deviznih dinarjev, vendar bo z dodeljeno vsoto mogoče kriti res najnujnejše potrebe. Devizna sredstva pa so predvidena tudi že za leto 1960 in so obrtna podjetja že v celoti najavila svoje potrebe. Vse dobave iz uvoza posreduje obrtništvo uvozno podjetje »Metalka« v Ljubljani.

IZVOZ

Obrtništvo Dolenjske je v tem oziru še močno zaostalo. Krivda leži deloma v njem samem. Kaže da naša podjetja nimajo dovolj izpopoljenega strojnega parka medtem ko bi za sposoben kader ne bilo zadrege. Naši obrtniki se vse premalo zanimajo tudi za velesejmje in razstave. Mogli bi namreč postaviti na velesejmje v Ljubljani in Zagrebu vrsto kvalitetnih izdelkov, za katere bi se pozanimali tujci in jih naročili.

Ce omenim, da so se za drobne izdelke šentjernejških lončarjev, ki so bili razstavljeni na predlanskem beograskem obrtniškem velesejmju zanimali zlasti Nemci in šeleli skleniti pogodbo in naročila, kar pa je bilo spričo dejstva, da še nimamo organizirane lončarstva nemočemo, je povedano dovolj, da bi mogli naši obrtniki izdelati lepe izdelke in jih po naših izvornih podjetjih izvažati v tujino. Lani je to poskusilo 6 obrtnih podjetij in celo en privatnik. Njihovi izdelki so šli v Nemčijo, Anglijo, Madžarsko in Francijo. Lesene solnice mizarstva v Prekopi pa so dobile kupce celo v Libanonu. Splošna kovinska zadruga v Vidmu—Krksem je izdelala več kovinskih predmetov za ladjske opreme za ladjedelnice 3. maj v Splitu in na Reki, ki je svoje ladje poslala v nekatere tuje države. Mizarška produktivna zadruga v Sevnici je poslala za 13 milijonov stilične pohištva v ZDA, Zahodno Nemčijo, Švico in Švedsko. Tako si utirajo pot izdelki naših obrtnih delavnic v inozemstvo. V letu 1958 je bilo izdelanih za inozemstvo izdelkov in polizdelkov za skupno vsoto 301.582.500 dinarjev.

386 milijonov za trgovino

Okrajna trgovinska zbornica Novo mesto je v sodelovanju z Zavodom za plan, z obččinami in s trgovskimi podjetji izdelala načrt za investicijsko izgradnjo trgovine v letu 1960. Skupno bo prihodnje leto investiranih 386 milijonov dinarjev v novogradnje, adaptacije in obnovitve trgovskih lokalov in skladišč. Iz skladov trgovskih podjetij je doslej zagotovljenih 59 milijonov dinarjev, iz skladov občin 33 milijonov, iz skladov OLO 36 milijonov, iz Republiških skladov 47 milijonov, iz občin investicijskih sredstev 188 milijonov, doslej najhujših investicijskih posojil pa je 27 milijonov. Občine bodo morale v družbenih planih potrebna sredstva zagotoviti iz svojih skladov.

S pomočjo omenjenih sredstev bodo v okraju zgradili 9 novih prodajaln, 6 skladišč, adaptirali 6 prodajaln in 26 prodajaln obnovili. Največ novogradenj in adaptacij bo v občini Novo mesto (za 68 milijonov din), pri obnovitvah pa vodi občina Metlika (11 milijonov din). Skladišča bodo gradili: v Novem mestu javna skladišča, skladišča za nafto in nafte derivate, skladišča za mlevske izdelke in skladišča za kože in živalske odpadke, v Črnomlju skladišče za mešano

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Predsednik Miha Marinko je na IV. občnem zboru republiškega sveta ZSJ za Slovenijo ugotovil, da so uspehi, doseženi v letošnjem letu, najboljši obračun z ostanki nezaupanja v delovne kolektive, v njihove organe samouprave, v njihovo zrelost in sposobnost, da sami v konkretnih pogojih izdelajo svoj sistem notranje razdelitve dohodka. Občni zbor je samo potrdil mnenje, da je povsem zgrešeno vsako uravnavanje višine plač, pa naj si bo s tako imenovanimi tarifnimi sporazumi, kar so skušale delati posamezne zbornice ali združenja, ali pa kako drugače.

Z zakonskimi predpisi o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij, so bile podane osnove za prehod na nagrajevanje po učinku. Sindikati so nedvomno dosegli pri tem delu lepe uspehe, ki pomenijo temeljit obračun z uravnilovskimi tendencami, ki ne spodbujajo k večji produktivnosti in nas ovirajo, da bi se hitreje napredovali. Tudi v državnem aparatu so bili odstranjeni zadnji dvomi v tako nagrajevanje in tako imamo letos v Sloveniji že okoli 2.000 kolektivov, kjer uvajajo najrazličnejše oblike nagrajevanja, ki spodbujajo delavca k boljše delu, zraven pa mu priznajo nagrado za resnično opravljeno delo. V teh gospodarskih organizacijah dela okoli 80% vseh v gospodarstvu zaposlenih delavcev, kar nedvomno pomeni lep napredek in prav od tod gospodarski uspehi. To je obračun z nezaupanjem do takega nagrajevanja, zlasti zaradi tega, ker so posamezniki menili, da bodo kolektivni v takem sistemu nagrajevanja gospodarili slabo. Pri tem so tisti, ki ne zaupajo samoupravnim organom pričakovali, da bodo le-ti zmanjševali sredstva v skladih podjetja na račun povečanih osebnih dohodkov. Dosedanji podatki o gospodarjenju so ovrgli take trditve. Vzporedno z dohodki so se namreč povečala tudi sredstva, ki jih delovni kolektivi odvajajo v sklade za razširjeno reprodukcijo, se pravi, za povečanje tovarne, obratnih in osnovnih sredstev, in tudi sredstva, s katerimi lahko kolektiv gradi najrazličnejše komunalne naprave, objekte družbenega stan-

Tudi politični pomen

darja itd. Z eno besedo nagrajevanje po učinku je prineslo tudi skrbnejše in odgovornejše gospodarjenje vseh članov kolektiva in ne le posameznikov kot je bilo to v nekaterih podjetjih še lansko leto.

Toda ne gre le za očitne gospodarske prednosti takega sistema nagrajevanja, pač pa tudi za politični učinek le-tega. Gre za to, da nagrajevanje po času, nagrajevanje v vnaprej določenimi tarifnimi postavkami marsikje omogoča uvajanje birokratskih težej. Nagrajevanje po času je namreč v bistvu enako nagrajevanje za nenakno delo. Pri takem nagrajevanju ni mogoče od kraja razviti delavčev spoznanje, da bo njegov prispevek toliko večji, kolikor več bo dal družbi. V takih pogojih se nujno poraja interes, da bi dal družbi čim manjšo količino dela, od nje pa naj bi čim več dobil. V takem nagrajevanju se skrivajo ostanki mezdnih odnosov in tako nagrajevanje omogoča administrativno birokratsko poseganje vodstev posameznih podjetij v razdeljevanje tistih sredstev, ki grejo za posebne dohodke. Dostikrat se dogodi, da je tako nagrajevanje plod osebnega poznanja in osebne ocene, simpatij in drugih podobnih stvari, ki jih ne bi smeli poznati.

Povsem drugačna pa je stvar pri nagrajevanju po učinku, ki spodbuže še nekaj materialnih korenin poskusom, da bi se uveljavili razni birokratski principi v odnosu do kolektiva in posameznika. Pri nagrajevanju po delovnem učinku je namreč interes delavca, kolektiva in skupnosti isti. V pogojih nagrajevanja po učinku postane operativno vodstvo, v katerega vključujemo vse strokovnjake, predelavce, mojstre itd. v resnici samo organizator proizvodnje. Nič več se ne more nihče vmešavati v to kaj bo kdo delal in koliko bo dobil, ker o tem odločajo že vnaprej določena objektivna merila. To spoznanje pa lahko postane močnejši mobilizator za boljše delo kot pa kakršen koli birokratski pritisk, strah ali ukazovanje. V tovarni se bo počutil vsak vsakodnevno in bo vedel, da bo dobil toliko kolikor bo delal in ne toliko kolikor je pri komu priljubljen. Zato torej ima nagrajevanje po delovnem učinku tudi velik politični pomen in bi bilo napak, če bi pri uvajanju tega nagrajevanja ocenjevali samo gospodarske uspehe, pozabili pa bi na spremembe, ki nastanejo v mišljenju delavcev, v odnosih znotraj kolektiva, kjer ponovno spodrežujemo korenine birokratizma in samovolji, slednje je najmanj tako pomembno kot doseganje in preseganje gospodarskih načrtov.

Uvajanje nagrajevanja po učinku na vsa gospodarska področja pa tudi v trgovino in gostinstvo, ki sta po mnenju predsednika Mihe Marinke precej v zaostanku glede tega, je torej ena izmed osnovnih nalog, ki čakajo izvršne odbore sindikalnih podružnic v letošnjem letu. Plenum pa je opozoril tudi na človeka. Sindikat mora skrbeti za probleme delovne zaščite delavcev, za njihovo prehrano, reševati mora probleme stanovanj in vedeti mora kako živi družina delavca v tovarni. Toda vse to se ne da opraviti z govorjenjem in zavijanjem teh stvari v fraze. Sindikat predlaga, naj bi zato, da bi reševali te stvari v skladu z gospodarskim razvojem in materialnimi možnostmi, organizirali v podjetjih tako imenovane socialne službe. Seveda socialno delo v kolektivih ne bi smelo biti podobno nekakšnemu samaritanstvu ali misiji dobre volje. Sindikalne organizacije bi morale za reševanje vseh prej naštetih problemov organizirati sektor socialne službe, ki bo strokovno sposoben in dobro organiziran ter bo lahko nudil potrebne podatke in tudi sodeloval pri konkretnih akcijah. Sindikalne organizacije bodo morale pospeševati in podpirati razvoj takih služb v kolektivih.

Okrajni gasilski dom v Novem mestu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Z gasilsko službo je tesno povezana služba civilne zaščite ter reševalna sanitarna služba, ki danes nima v mestu primernih ne obratnih ne upravnih prostorov in garaž, zato bi bilo potrebno, da se ti dve službi povežeta z gasilsko službo s skupnim obveščevalnim centrom ter naj s prispevkom dobita svoje potrebne obratne in upravne prostore v novem gasilskem domu.

Nov gasilski dom s poklicno gasilsko enoto bo služil napredku vsega gasilstva v okraju in bo novomeški okraj veliko pridobil na požarnovarnosti službi.

Zato menim, naj bi bil bodoči gasilski dom s poklicno gasilsko enoto, kot to tudi predvideva član 19 temeljnega zakona o varnosti pred požarom FLRJ, okrajna gasilska ustanova, ker ima

okraj veliko možnost po členu 45 navedenega zakona zbirati potrebna finančna sredstva za morebitna odplačila najetega investicijskega kredita.

Gradnja gasilskega doma in ustanovitve poklicne gasilske čete ne narekuje samo sedanj nezadostni in neprimerni prostori gasilske službe, temveč je tudi nemogoče sestaviti danes prostovoljno gasilsko enoto, ki bi bila docela sposobna prevzeti te naloge gasilske službe, kajti večina sposobnih mladih članov je vključeno v družbenem proizvodnem procesu. Zato se taki člani udeležujejo lahko le v svojem prostem času.

Poklicna gasilska enota bo razen vseh gasilskih akcij in reševanj lahko tudi vzgajala čvrst in zaveden gasilski kader, ki ga v našem okraju tako nujno potrebujemo.

Z zgraditvijo obratnih prostorov delavnic, ki jih pri nas tako primanjkuje, bodo gasilci poklicne čete, ki bo narasla postopoma na 40 članov, lahko stalno zaposleni in njih, poleg gasilske službe. Tudi prostovoljne gasilce bi lahko nameščali v teh delavnicah za notranje in zunanje posle kot profesionalne delavce, ki bi poleg svoje službe opravljali prostovoljno gasilsko službo, kot imajo to v Vojvodini in Banatu. V tej obliki bodo delavnice, ki bodo delale za lastne potrebe kakor tudi za potrebe vsega gasilstva v okraju, lahko visoko aktivne in bodo prispevale velik delež k vzdrževanju in rentabilnosti ustanove.

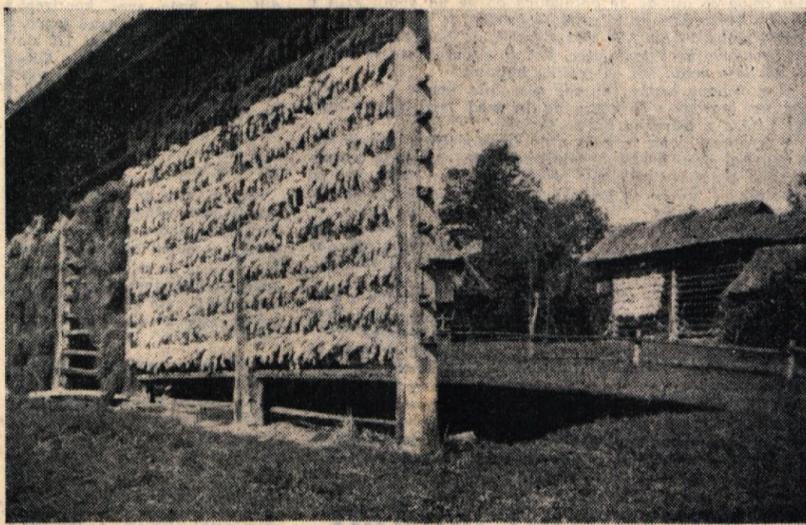
Ker pa bo gasilski dom kot ustanova poklicne gasilske enote na sedežu občine Novo mesto ter bo prvenstveno največ koristil mestu in občini v po-

žarnovarnosti, in gasilski službi ter reševalni in civilni zaščiti, želimo tesnejše sodelovanje. Lokacijo in arhitektonsko obliko doma po predvidenem načrtu naj določijo urbanisti in projektanti. Za izvedbo končnih načrtov naj se določijo in zajamčijo potrebna finančna sredstva.

V takih novih pogojih bodo gasilci lahko koristili našo skupnost več kot doslej, ker bodo s tem dan vsi pogoj za nas, ki sedaj v neugodnih razmerah opravljamo to službo, in za tiste, ki se bodo pri nas učili in izpopolnjevali.

V službi ljudstva — na pomoč!

Lojze Mirtič, predsednik okrajne gasilske zveze, Novo mesto

Jesen bogata, dobra žena... Zal so ljudje na deželi večinoma še povsod brez lista in drv. Deležje je v zadnjem tednu marsikje olajšalo setev, zavrho pa spet druga dela. Upajmo, da ni konec vseh lepih dni, čeprav so dobili Gorjanci 6. novembra zjutraj že prvo belo kapo...

Kolektiv 147 kovinarjev

Pet let obstoja KOVINARSKÉ ZADRUGE Videm-Krško, ki je začela z 10 delavci, zdaj pa ustvarja na leto že nad 250 milijonov dinarjev prometa ter dobavlja svoje prvovrstne izdelke našim ladjedelnikom, železarnam in drugim tovarnam

1. novembra je poteklo pet let, od kar obstaja Splošno obrtna kovinarska zadruga Videm-Krško. Zadrugo je ustanovilo 10 delavcev, danes pa je zaposlenih v njej že 147 kovinarjev. V teh petih letih je kovinarska zadruga dosegla zelo lepe uspehe. V začetku so si postavili za nalgo delavnice za začetni razvoj. Kmali so se pokazale potrebe po gradnji večje delovne hale. Ko so pridobili delovne prostore, so se razvili v veliko obrtno kovinarsko podjetje. Vse prostore okrog hale uporabljajo v delovne namene, kjer jih pa večkrat ovira slabo vreme. Da se bodo tem težavam izognili, bodo razširili delovne hale, hkrati pa tudi povečali število zaposlenih v prihodnjih letih do 300 delavcev.

Sele lani so si zgradili pisarniške prostore, ki pa v celoti še ne ustrezajo. Skrbeli so predvsem za čimvečjo proizvodnjo in temu primerno vlagali razpoložljiva sredstva v te namene. Delovni kolektiv kovinarjev

Nov uspeh kamižarskih rudarjev

V oktobru so dosegli na rudniku v Kamižarci doslej najvišjo mesečno proizvodnjo, saj so nakopali 4.750 ton premoga. Tudi lani je bil dosežen višek mesečne proizvodnje v istem mesecu s 4.160 tonami premoga. Porast proizvodnje za 14 odstotkov bi bil lahko še občutnejši, če ne bi na rudniku primanjlovali jamskih delavcev. Oktoberski uspeh je bil dosežen z ugodno jamsko storitvijo, saj je ta znašala 1,36 tone na rudarja, medtem ko je bila dosežena rudniška storitev 0,920 tone na enega zaposlenega.

zadruga Videm-Krško je v preteklem letu imel 202 milijona dinarjev prometa, zaposlenih pa je bilo 145 ljudi. Družbeni plan za leto 1959 ni predvideval povečanja zaposlenih, nove nabave strojev in je zato na podlagi zmogljivosti strojev predvideval 200 milijonov dinarjev prometa. Ze po prvem tromesečju se je pokazalo, da bo plan prekoračen, zato ga je delovni kolektiv povišal na 250 milijonov. V prvih devetih mesecih so povišani plan že presegli za 1 milijon dinarjev. Kljub temu, da so plan hitro dosegli in ga celo prekoračili niso v sorazmerju povečali število zaposlenih, saj imajo le dva člana kolektiva več.

Zakaj takšen uspeh? Lani so zgradili in opremili lasten transformator in si tako zagotovili električno energijo. Izboljšali so tudi delovne prostore. Predvsem pa je treba poudariti, da so se delavci v preteklem letu strokovno zelo usposobili. Glavni poudarek je treba dati delu po učinku. Uvajajo ga na vseh delovnih mestih, kjer je mogoče realno meriti storilnost. Delavski svet, upravni odbor in ves kolektiv se trudijo, da bi do kon-

ca leta proizvodnja po učinku stekla v največji meri. Predvidevajo, da bodo do konca leta presegli družbeni plan za 40 odstotkov.

Kovinarska zadruga se je po ustanovitvi, vsaj v prvih letih, v glavnem ukvarjala z manjšimi deli, danes pa delajo predvsem za ladjedelnice, železarne, tovarne papirja, za visoko in nizko napetostno omrežje, razne hale za industrijo in podobno. Prav te dni so dogradili krasen veleseljski paviljon za Jugoslavijo, ki ga bodo postavili v Burmi v mestu Rangun. Paviljon bodo montirali v Raangunu člani kolektiva.

Pravkar dokončujejo most za nafto in plinovod pri Sisku, Most, ki bo speljal preko Save, je dolg 250 metrov, z glavno razpeltino 150 m. To je prvi most takšne oblike in izvedbe v Jugoslaviji. Kovinarska zadruga dela v koprodukciji z največjimi podjetji za izgradnjo hidroenergetskih objektov in industrije.

Kolektiv na Vidmu je dosegel v petih letih obstoja zavidljive uspehe. M.

Kako je z razširitvijo opekarne Prelesje

Opekarne Prelesje je podjetje, sezonskega značaja. Z izdelavo opeke začne v aprilu in jo izvede do oktobra. Njihovi stroji delujejo do oktobra. Njihovi stroji so zastareli, več ali manj izrabljeni, tako da je izdelovanje opeke v tem podjetju zelo primitivno. Vse to zahteva od delavcev zelo težke fizične napore, zlasti še letos, ko je slabo vreme. Kljub vsem težavam si delov-

ni kolektiv podjetja prizadeva izpolniti proizvodni plan za leto 1959. Glede na velike potrebe po zidni opeki dela kolektiv s polno paro. Proizvodi so zelo dobri, zato prodaja podjetje sproti tako rekoč še vročo opeko. Za povečanje proizvodnje so danj vsi pogoj, kajti obstoječa krožna peč bi lahko izpekala še najmanj pol milijona opeke več, medtem ko stroj za izdelavo opeke tega ne zmore.

O nabavi novega stroja in o rekonstrukciji podjetja se govori že več let, pokrenilo se ni pa še nič, dokler ni bilo ugotovljeno, da bo surovin dovolj še za 100 let naprej.

S samim govorjenjem in ugotavljanjem kolektiv ne bo nič na boljšem. Vseidite se in izdelajte proizvodni in investicijski program opekarne in na podlagi tega boste lahko dobili kredit za nabavo novega stroja! L. G.

Zmanjkalo jim je denarja

Zdravstveni dom v Krmelju je že pod streho. Stavbo je treba še ometati in opraviti potrebna obrtniška dela. Vsa dela pa začasno stoji, ker je zmanjkalo denarja. V zdravstvenem domu se bo preselila kasneje tudi lekarna.

Obiščimo

DANO na Mirni, Rudnik Krmelj, Jugotanim, Elektrarno Brestanico, ELEKTRO Krško, Tovarno čokolade IMPERIAL in novomeško Industrijo obutve

Današ, Mirna, je dosegla v prvem polletju 81,6% letnega plana. Od planiranih 150 milijonov dinarjev so dosegli 92 milijonov 456.000 dinarjev. Letni dohodek na zaposlenega je bil v prvem polletju lani 2 milijone 152.000 din, letos pa v istem času je 3.079.000 din, medtem ko se je čisti dohodek na zaposlenega dvignil od 78.290 din v prvem polletju lani na 106.500 din v letošnjem prvem polletju. Količinsko so dosegli plan v prvem polletju 3391 hi letni pa znaša 1700 hi. Največ so plan presegli pri naravnih in aromatičnih vinih, kjer so letni plan dosegli že v prvem polletju s 177 oz. s 140%, najmanj pri industrijskem žganju, kjer so v prvem polletju dosegli le 30,48% letnega plana. Količinsko so proizvedli letos precej več kot v istem obdobju lani, vrednostno pa so lanski plan presegli letos le za malenkost, ker so znižali cene nekaterim proizvodom.

Rudnik Krmelj je dosegel do 30. septembra letni plan količinsko 79,6% (letni plan 106.000 ton, doseženo 84.326), finančno pa 81,6% (plan 210 milijonov, doseženo 252 milijonov dinarjev). Finančni plan je dosežen višje zato, ker so prodali več debelih vrst premoga ki so dražje. Težave s prodajo so delno omilili. Rudnik še vedno dela pri odpiranju jame Majcen II. ki je bila med vojno onesposobljena. Investicijska jamska dela so v glavnem končana in bodo začeli z montažo strojev, ki bi jih že morala dobaviti »Elektronabava« Ljubljana in »Rade Končar«. Raziskovalna dela zgornjega sloja so potekala, da je tanjši, kot so pričakovali. Treba bo še raziskovati in bodo verjetno naleteli na debelejšo plast. Do spodnjega sloja bodo, ko bo strojni park v pogonu, skopali še 160 m dolg prečnik. Vrednost objekta, ki ga grade od leta 1954, je že 93 milijonov dinarjev (od tega so dobili 28 milijonov kredita, ostalo so lastna sredstva). Objekt bo predvidoma končan čez približno dve leti.

Jugotanimu iz Sevnice je Ljudska skupščina odobrila program za gradnjo obrata vezanih plošč, idejni načrt pa je še pri revizijski komisiji. Obrat bo stal eno milijardo 781 milijonov dinarjev. Vprašanje je še, kdaj bodo dobili za gradnjo potrebni krediti. Jugotanim ima letos proizvodni plan 300 t hrastovega tanina in 1500 t kostanjevega tanina. Do 2. novembra so izdelali 418 t hrastovega in 1464 t kostanjevega tanina. Plan so torej presegli približno za 8,5% in nekako za toliko predvidevajo, da bodo presegli tudi letni plan.

V Elektrarni Brestanica gradi SGP »Pionir« stebre za turbino. Tudi turbino so že kupili pri »Jugoturbini« in jo bodo začeli konec leta montirati. Težave imajo še z nakupom kotla. Če ga bodo pravočasno dobili, bodo začeli s polkizusno proizvodnjo novega agregata v juniju 1961.

Elektro Krško iz Vidma-Krškega gradi 35 KV daljnovod Brestanica-Brežice-Bregana, ki bo zgotovljen, če bodo dobili pravočasno kredite, v enem letu, 4 km daljnovoda je že zgrajena. Skupno z razdelilno transformatorsko postajo v Brežicah, ki bo spreminjala tok iz 35 kv v 20 kv, bodo stisli ta dela 180 milijonov dinarjev. V prihodnjem letu nameravajo elektrifikirati še tistih 8% vsaj v občini, ki še nimajo elektrike, kar jih bo stalo okoli 45 milijonov dinarjev. Seveda bodo morali pri elektrifikaciji vsaj prispevati precej vsačani z materialom in s prostovoljnimi delom.

Tovarna čokolade Imperial, Videm-Krško, bo plan proizvodnje dosegla in presegla v začetku novembra, če bodo dobili pravočasno le še za 1 mesečno proizvodnjo. Tudi finančno bodo plan presegli. Najvišjo proizvodnjo so imeli v oktobru. Če jim ne bi od 15. oktobra do prvega deževja nagajala elektrika, bi proizvedli še veliko več.

88,1% plana v novomeški Industriji obutve so uresničili v 10 mesecih letošnjega leta, tako v finančnem kot v fizičnem obsegu proizvodnje. V tem razdobju so izkoristili le 95,33% plačnega sklada. Storitnost se je torej povečala. Proizvodnjo imajo prodano že za 6 mesecev vnaprej.

in zadruga

Šentjanž, Šentrupert, Mirno, Videm, Bizeljsko, Rako, Sevnico in Pišce

KZ Šentjanž bo opravila letos pod streho obrat za predelavo sadja, ki bo začel s proizvodnjo predvidoma 30. julija prihodnjega leta. Stavba bo stala 15 milijonov dinarjev, stroji in oprema pa 8 milijonov. V kooperaciji z ljubljanskimi mlekararnami bodo proizvajali sadne sokove iz brusik, jabolk, borovnic, črnega ribeza in višnje. Razen tega bodo še sušili sadje in kuhali žganje. Cene sokov na debelo bodo okoli 60 din za liter, razen ribezovega, ki bo po 200 din liter. Kmetijska zadruga ima do zdaj 4 ha ribezovga nasada, posadili pa ga bodo še na 6 ha. Priredelci bodo izvažali kot sveže sadje, kar ga bo po ostalo, bodo predelali v ribezov sok. Tudi hmeljskim nasadom, ki so jih imeli letos 5,45 ha, se je pridružil jeseni novih 6 ha. Prihodnje leto bodo zgradili še hmeljsko sušilnico, kar jih bo stalo okoli 11 milijonov dinarjev. Začeli so tudi že sklepati kooperacijske pogodbe za krompir in koruzo.

KZ Šentrupert je letos odkupila le 37 ton krompirja, ko so ga druga leta do približno 300 ton. Za krompir so plačevali 100 dinov, kooperativno pa približno 120 dinov. Tudi na ozemlju te zadruga so se pojavili kamioni; z raznimi odkupovalci, ki so plačevali krompir draže in s tem delali škodo beti in zadrugi. Zadruga že sklepa pogodbe za krompir in koruzo.

Kmetijska zadruga Mirna je odkupila letos le 10 vagonov krompirja po 12-15 t. Lani so ga v istem času odkupili 40 vagonov. Računajo, da je šlo kakih 6 vagonov krompirja v vrečah mimo zadruga v razna mesta. Ti privatni odkupovalci, so plačevali krompir po znatno višji cenah kot zadruga.

KZ Videm je najbolje organizirala odkupno mrežo na področju občine Videm-Krško, saj je zajela nad 70 odstotkov predelov sadja, krompirja in raznih površin. Če primerjamo odkup omenjenih kmetijskih zadruga z lanskim letom, lahko vidimo, da je ta zadruga letos odkupila enake količine jesenskih pridevkov kot lani, čeprav je bila letošnja letina slabša. Tudi v drugih zadrugah je bil odkup sadja prek kmetijskih zadruga dober, ko pa so se pojavili rekupovalci, so le-ti dvignili cene. Za primer lahko navedemo področje Rake, kjer so rekupovalci kupovali jabolka po 27 dinarjev od kmetov, čeprav bi lahko dobili jabolka enake kakovosti v kmetijski zadrugi Raka po 25 din.

Na Krškem polju kakor tudi na Raki so se pojavili razni zastopniki kolektivov, in to predvsem iz Hrvaške ki so dvignili ceno krompirja na 18 do 22 dinarjev in odkupili kar 80 odstotkov presežka krompirja. Če bi ti zastopniki kupovali krompir prek kmetijskih zadruga, bi ga dobili znatno ceneje, tako pa so dvignili cene, hkrati pa odkupili skoraj vse presežek in zadrugam ni skoraj nič ostalo.

Kmetijska zadruga Bizeljsko: Tu je pred kratkim posebna strokovna komisija določila lokacijo za novo vinsko klet. Zgrajena bo v hribu Grašiče. Pred vhodom v klet bo poslovala stavba. Tu bo tudi 3 cisterne, ki bodo držale po 5 vagonov, stiskalnice in prostor za polnjenje buteljk. V kleti bo prostor za sode, kupola za 100-vagonsko cisterno, 4 cisterne za tropine in slive, garaža za avtomobile in drugo. Gradnja kleti, bo stala 101 milijon dinarjev, zadruga pa bo šla spomniti na natečaj za kredit.

KZ Raka je sklenila za 10 ha travniških pogodb. Pravijo, da bodo plan, ki je 135 ha, dosegli. Sklepanje tudi že pogodbe za krompir in koruzo. Zadruga je dobila umetna gnojila za jesenske setev šele pred kratkim, čeprav jih je naročila pravočasno.

Kmetijska zadruga Sevnica tudi že sklepa pogodbe za pomlad. Krompirja naj bi pogodbeno posejali 600 ha, počebo imajo sklenjenih za 5 ha, koruze pa 32 ha, počebo imajo sklenjenih za 3 ha.

Sevnica: — Ti, ki si nekaj pri zadrugi; priskrbi, mi 3 vrče tomaževe žindre po nižji ceni.

— Ne bo nič. Pojdi v kooperacijo.

— Pa bom najbrž res šel, samo še ženo moram prvo vprašati. Ker nekooperativno ne dobe gnojil po regijskih cenah, bodo prisiljeni iti v kooperacijo, kar pa zanje ne bo slabo.

Kmetijska zadruga Pišce je odkupila okoli 12 vagonov jabolk. Najboljša so plačevali do 44 din/kg. Prodajo jih trgovinski podjetjem v Sloveniji in na Hrvaškem. Vinska letina je bila tudi tu slaba, saj so pridelali v primerjavi z lani le 30% toliko vina. Zadruga sklepa zdaj pogodbe za travnike, za krompir in koruzo pa jih še ne začela.

AUTOCOMMERCE

zastopstvo tujih firm — sedež

LJUBLJANA, Titova cesta 34

Telefon: 31-283, 32-621. Teleprinter: 03 199.

Predstavnitva: Beograd, Zagreb, Sarajevo, Novi Sad, Skopje, Split, Koper, Reka.

Zastopstvo: DAIMLER - BENZ A. G. Stuttgart — Nemčija — AUTO UNION - DKW — Düsseldorf — Nemčija — KOLBENSCHMIDT GMBH — Neckarsulm — Württemberg — Manufacture Française des Pneumatiques — MICHELIN, Clermont - Ferrand — Francija.

rodaja: osebnih, dostavnih, terenskih, bolniških in tovarnih avtomobilov, avtobusov in trolejbusov, gasilskih in komunalnih voz, ladijskih in stabilnih motorjev in agregatov ter vseh rezervnih delov, kompletnih batov, odlitkov iz sive litine, cilindrov in zavornih bobnov z zračnim hlajenjem in cilindrijskih glav ter cilindrijskih puš, vse dimenzijske gum in zračnic za osebnne in tovarne avtomobile ter traktorje.

NEPOKORJENI BREGOV

PIŠE: Milan Brašković RISE: Mire Cetin

25. Odtelje je tudi Miha naskakoval Lahe in branil svoj breg. Pri Mohorju so se čisto oglašali Mihovi tovariši in prinašali vesti o njem. Mohor je imel vedno poln polje pišče zanje in tudi za pod zob je moralo biti. Tujci niso rinali v hribe in Mohorjev breg je dihal svobodo. Tudi nekoliko niže ležala vas je živela v miru.

26. Sovražniki so pobesneli zaradi žrtev in porazov. Zapuščali so postojanke v bližini gozdov in se umikali v dolino k cestam in železnicam. V onemogli jezi so požigali vse kar so dosegli. Gorele so bogate domačije in uboge bajte. Cele vasi naenkrat. Iz dneva v dan so se iz obrobni vasi dvigali oblaki dima.

27. Nad hribovskimi vasi so se nekega dne pojavili laški bombniki. Kot ptice roparice so se spuščali nad mirne domačije ter sejali smrt in razdejavanje. Otroke v zibelkah in onemogle starčke so trgale zločinske bombe. Vasi so gorele in se rušile. Danes v Podgorju, jutri po Grčevju, pojutrišnjem pod Rogom...

28. Vmes pa so treskale granate težkih topov. Ti so stali v dolni bliži mesta. Metali so granate v gorjanske vasi, po poljih in košenicah, kjer so dremali pastirji. — Lepega nedeljskega jutra, ko je Mohor brkljaril okrog hleva, je nenadoma zažvižgalo v zraku in treščilo zadaj v skalovje za skednjem.

PODPRIMO LJUDSKO TEHNIKO!

Četrtega decembra se bodo v Novem mestu spet zavrteli bobni — tokrat prve denarne loterije Okrajnega odbora Ljudske tehnike v Novem mestu.

Ko že ves mesec november pridno segate po srečkah, vedite, da je čistil dobilek te loterije namenjen nadaljnji tehnični vzgoji mladine v njihovih krožkih ter klubih, razen tega pa tudi ostali tehnični dejavnosti v naših občinah. Po dosedanjih prvih podatkih je v prodaji v našem okraju 35.000 srečk in občinski odbori Ljudske tehnike

kar tekmujejo, kdo bo prej in čimveč prodal. Okrajni odbor LT je namreč določil, da bodo po tej vneti tudi prejšnji odbori ustrezni odstotek od loterije, ki ga bodo uporabili za svojo dejavnost, za prilaganje tečajev in podporo po odredih in klubih.

»Samo pokličite...«

ZGLEDEN PRIMER PRIPADNIKOV JLA

V brežiški bolnišnici se zdravi težak bolnik, tovariš Nikola Škrbec iz Zg. Laduča. Boleha za hudo cirozo jeter. V petek 30. oktobra je začel močno krvaveti in je spriču prehude izgube krvi pretila smrt. Edina pomoč je bila transfuzija.

Ker bolnišnica ni imela zaloge krvi za transfuzijo, je bilo treba poiskati prostovoljne krvodajalce, da bi rešili bolnika smrti. Nastala pa je težava, kajti v Brežicah ni bilo mogoče hitro najti človeka z ustrežno krvno skupino »B«. Edini izhod je bil, da se bolnišnica obrne na enoto JLA v bližnjem kraju. Brž ko je prišlo sporočilo, je starešina takoj pojasnil pripadnikom VP 8093 Cerklje, da bolnišnica potrebuje prostovoljne krvodajalce. Vsi do zadnjega so se prijavili, da dajo svojo kri za rešitev bolnika.

Ker njihove krvne skupine niso bile znane, jih je bilo treba več poslati v Brežice, da bi med temi prostovoljci našli tistega z ustrežno krvno skupino.

V kratkem času je poln avto prostovoljnih krvodajalcev zapeljal pred brežiško bolnišnico. Med njimi je streljano krupo skupino imel samo tovariš Svetozar Pajič, kar pa je bilo dovolj, saj je bil pripravljen dati toliko krvi, kolikor je bolnik potreboval.

Obrazi drugih so kazali razočaranje, ker niso mogli tudi oni dati svoje krvi. Zato pa so rekli zdravnikom: »Kadar boste poslej potrebovali kri, mi smo vedno pripravljeni, samo pokličite nas.«

Tako je brežiška bolnišnica po zaslugi povezave s pripadniki JLA dobila velike zaloge in neizčrpen vir krvi mladih pripadnikov JLA. In samo telefon bo obrnila.

To je lep primer in nov dokaz, da je naša armada in njeni pripadniki vedno pripravljena dati svojo kri ne samo v vojni, ampak tudi v miru, kadar koli je to potrebno.

Po prizadevanju zdravnikov in bolnišnične osebja, ki so storili vse, da bolniku nudijo zdravniško pomoč in drugo nego, kakor tudi po zaslugi pripadnikov JLA, je bil bolnik rešen iz objema smrti.

Petar Zaknić

Z združenimi močmi

Po združitvi aktivov LMS Videm-Krško

Vsako delo je odvisno od tistega, ki ga opravlja: koliko je volje, žili truda, oziroma koliko si je prizadeval to delo izvesti čimbolje. To pa velja dobesedno samo za neko konkretno delo, čigar uspeh se meri po posamezniku. Ne moremo pa tega upoštevati pri mladinski organizaciji, tu pa je potrebna množica ljudi, to je mladina. Uspeh lahko doseže samo celoten aktiv. Le prizadevanje vseh članov lahko zagotovi ta uspeh.

Ce torej pogledamo delo mladine levega in desnega brega Vidma-Krškega, potem se moramo nad tem zamisliti. Aktivna LMS Videm in Krško sta bila že takoj po osvoboditvi v občini leta ena najboljših v občini, da celo v okraju. Mladina je dosegla rekordne uspehe. Nobena naloga ni bila neizvedljiva. Člani sami pa so bili na to delo ponosni.

Morda bo kdo dejal: »V tistih časih je bilo lažje.« Delno se z njim strinjam, kajti vsaka vojna zapusti mladini nekaj borbenega duha. Naša revolucija pa je to delo opravila še bolj temeljito. Tedaj je mladina znala po lastnih izkušnjah ceniti pridobitve NOB. Da pa sedaj mladina manj pozna našo revolucijo, smo krivi sami, ker ji pre malo posredujemo iz časov naših najtežjih dni. Skratka, mladina mora poznati te čase, da bo znala ceniti žrtev tedanjih škojevcev in primerjati s tem, kar živite ona danes.

V Vidmu-Krškem je bilo po vojni ustanovljenih in razširjenih vrsto podjetij. Na drugi strani pa je poraslo tudi število aktivov. Ko torej združimo to dvoje in ugotovljamo, da je mladina vključena v novostanovljenih podjetjih, se vprašamo, od kod ta mladina? Odgovor je kaj lahek. Vedina iz že obstoječih aktivov, ki so bili tako oslajeni. Med temi tudi aktivna levega in desnega brega Vidma-Krškega. Od tedaj sta se le s težavo prebijala in reševala probleme. Njune vrste so bile krepko zredene, zato tudi ni bilo zaželenih uspehov. Dalj časa ni bilo mogoče najti pravega vzroka. Šele letos so se bolj temeljito spet lotili tega vprašanja. Prišli so do zaključka, da tako slabi aktiv, ki imajo komaj nekaj nad deset članov, ne morejo obstojati. Tako je prišlo do združitve teh dveh aktivov.

Konec avgusta se je zbrala mladina obeh aktivov, podala obra-

čun svojega dela in sprejela sklep o združitvi. Potem si je izvolila enotno vodstvo. Od tedaj pa, po pravici povedano, ni moč več spoznati te mladine. Saj so sedaj v tako kratkem času premagali že vrsto težav. Ni časa premissljati, če so v stanju izvesti kako nalogo, ker večina takoj pristane in se oprime dela. Zato pa tudi uspehi ne izostanejo. To lahko vidimo že iz dvomesečnega poročila sekretarja, v katerem je nanašala vrsto uspehov. Seveda je analiziral tudi nepravilnosti, ki jih je vedno manj, v tem času je bila vrsta predavanj, izletov, zbora in akcij, v katerih je mladina našla mesto, da svoje sposobnosti preoblikuje v uspeh aktivov. Po posameznih panogah dejavnosti je podal temeljito oceno o delu aktivov, na koncu pa je dejal: »Nisem imel namena prikazati samo uspehe in neuspehe, ampak tudi ugotovitve, kaj je vzrok neuspehov in na kakšen način se leti odpravljajo. Zato bom z združenimi močmi še lažje pogledali težavam v oči in jih premagali.«

Iz tega lahko vidimo, da je za delo mladine potreben močan aktiv, če hoče premagovati težave. Zato pa je nujno vključevati novo mladino. Iskati novih oblik in načinov dela. Aktiv je uspel vključiti mladino s Trške gore v celoti. Zelo rada prihaja na mladinske sestanke in zborovanja, ker tu najde dovolj razvedrila in tudi mnogo zanimivega.

Na letni konferenci aktiv je mladina sprejela sklepe, ki ji bodo vodili za delo v nastopajoči sezoni in v prihodnjem letu. Sklepnila je, da bo napela vse moči, da bo prihodnja konferenca še bolj obiskana in bo takrat vse delo na tehnični viselo na strani uspehov.

Promet in »svete« krave

Mestni očetje v New Delhiju (Indija) so na posebni seji obravnavali prede prometni problem. Po ulicah namreč svobodno hodijo 15.000 svetih krav, 6300 konj in oslov, 300 opic, 100 kamel in cele črede svinj. Kaj to pomeni v veljemestnem prometu, si lahko mislimo.

Uvozno in trgovsko podjetje

»SLOVENIJA AVTO« LJUBLJANA

Prešernova cesta 40

UVOZ — PRODAJA NA VELIKO

motornih vozil vseh vrst, nadomestnih delov za motorna vozila, dvokoles in njihov nadomestnih delov, avtomobilov, električnega avto-materiala, avtomobilskega orodja in pribora ter gradbenih strojev domače produkcije.

„HERMES“

ZASTOPSTVA INOZEMSKIH TVRDK

Ljubljana, Titova 25 — P. O. B. 215.

Telegrami: Hermes, Ljubljana

Telefon: 32-691-4, 32-954-5, 32-689

Predstavnosti: »HERMES« Beograd, Dragosl. Jovanovića 5, »HERMES« Zagreb, Draškovičeva 35, »HERMES« Split, Saveznička obala 3, »HERMES« Skopje, Pitu Guli 32, Konsignacijska skladišča: Ljubljana, Beograd.

Posebno so se že izkazali člani LT v občini Videm-Krško, kjer so že prodali 4500 srečk; tudi v Žužemberku so vnovičli že vse določeno količino in so k 500 še dodali 200 novih. Enako v Trebnjem. V Sevnici so člani LT dali v prodajo vse in kot poročajo, bodo do konca novembra vse prodali. V Brežicah so se posebno izkazali po tamkajšnjih podjetjih in oddali kar 5000 srečk. Tudi Metlika nima težav. Seveda se bodo tudi člani LT v novomeški občini potrudili, da bodo svoj konigent čimprej prodali in tako pripomogli svojim društvom LT do novih sredstev iz te akcije. Edlino v črnomljski občini so kar preveč pozabili na srečke, vendar smo prepričani, da bodo v zadnjih dneh tega meseca napeli vse sile, in jih dali med prebivalstvo.

Kot so nam povedali v pripravljalnem odboru loterije na okrajnem odboru LT bodo naše srečke prodajali tudi drugod po Sloveniji in so vsi ostali okrajni odbori LT ter tudi glavni odbor LT podprli našo akcijo in 15.000 srečk razpečali po vsej Sloveniji.

Zato smo prepričani, da ne bo državljana v našem okraju, ki ne bi imel ob zbranju vsaj ene srečke, s katero je kandidat za bogate dobite, razen tega bo imel zavest, da bo podprl to plemenito akcijo in s tem pripomogel do nadaljnje rasti tehnične dejavnosti med dolenskim prebivalstvom, posebno pa še med mladino in plontrji.

-mr-

Tovariš Martin, čestitamo!

V torek je sredi dela, skromno in skoraj neopazno, srečal tovariš Martin Zugelj, podpredsednik Okrajnega odbora Socialistične zveze v Novem mestu, polstoletnik svojega življenja. Skromno in skoraj neopazno, smo dejali — saj je prav to dvoje značilno za njegovo osebnost in delo. Ko smo ga v ponedeljek prosili za kratek razgovor, je bil nanj takoj pripravljen; menil je, da želimo kaj službenega. Manj pa je bil zadovoljen, ko smo hoteli napisati o njegovem delu in življenju kratek članek. »To nimam nič kaj rad,« je odvrnil na naše prigovarjanje, da je vsak vidnejši družbeni delavec pravzaprav do neke mere »last skupnosti«. In čeprav ne moremo naštetih obsežnejših podatkov, nam tudi naslednje ugotovitve potrjuje, da je tovariš Martin od zgodnje mladosti vse doslej ostal vedno zvest delavskim vrstam in naprednemu gibanju. Ze l. 1936 se je znašel v vrtincu revolucionarnega podtalnega vrenja v Zarebru in se tam udeleževal delavskih demonstracij. Pozneje je sodeloval v različnih delavskih stankah in manifestacijah borbenega proletariata in ga zato leto 1941 ni našlo nepriljubljenega. V tem letu je bil sprejet v Komunistično partijo Jugoslavije in odtlej uresničeval njene naloge in sprejete dolžnosti. Bil je eden prvih organizatorjev narodnoosvobodilnega gibanja v Beli krajini, predvsem v Metliki in njeni okolici, kjer je bil že v prvem letu oborožene vstaje proti okupatorjem tudi sekretar osnovne organizacije KP v Čurilah. Zaradi kompromitiranosti v čedalje obsežnejšem delu je moral junija 1942 v ilegalo, kjer je uspešno izvrševal številne različne naloge pri organiziranju

mlade ljudske oblasti in v delu političnih organizacij. Kot član Okrajnega komiteja KPS je delal na različnih odgovornih mestih vse do konca vojne. Po razpustitvi okrajnega komiteja KP je bil med drugim tudi sekretar OK ZKS okraja Krško, nato okraja Novo mesto in še kasneje okraja Črnomelj. Po združitvi dolenskih okrajev je postal sekretar okrajnega odbo-

ra SZDL v Novem mestu, od nedavnega pa je njegov podpredsednik.

Kot uspešen aktivist OF in SZDL, discipliniran član in funkcionar KPJ ter preizkušen bорец za zgraditev socializma je dobil tovariš Martin od ljudske oblasti več odlikovanj, volivci našega okraja pa so ga izvolili že večkrat v organe oblasti in za ljudskega poslanca. V imenu številnih tovarišev iz predvojnega in medvojnega revolucionarnega dela, prijateljev in znancev mu ob 50-letnici življenja toplo čestitamo in iskreno želimo, da bi zdrav in poln moči še nadalje gradil, kar je začel v mladosti!

Stanovanje - sestavni del družbene ravn

Povzkelji iz razprave na plenumu občinskega odbora SZDL Sevnica

V četrtek zjutraj je bila v Sevnici razširjena seja obč. odbora SZDL Sevnica. V prvi točki so prisotni poslušali nekatere uvodne misli v zvezi s predlagano stanovanjsko reformo, razpravljali so o volitvah SZDL in zborih volivcev, imenovali volilno komisijo ter obravnavali nekatere druge organizacijske vprašanja. Seji sta prisostvovala tudi člani okr. odbora SZDL Novo mesto tov. Ogrin in Zagej.

V razpravi o novih stanovanjskih odnosih so prisotni ugotovili, da je pri obravnavanju teh zadev treba prijeti za ugotovitvami, da ne smemo tako stanje vleči še naprej. Ko je iz ugotovitev postavljen, je potrebna druga točka razprave, da predlagani načrti reforme vodijo k cilju, da bo vsak državljan čimprej imel primeran, svojemu prispevku družbi ustrezen stanovanje. Šele nato je primerno razpravljati o stvarnih težavah

primerih, ki jih bo mogoče rešiti z odločitvijo, zamenjavo stanovanj in drugimi ukrepi.

Razprava o bližnjih volitvah v osnovne organizacije SZDL je pokazala, da so te volitve ponekod že resnično potrebne. Stališče predsedstva SZDL, da se volitve izvedejo vse na en dan, je bilo usvojeno. Za dan volitev je določena nedelja 13. decembra. Tega dne bodo torej v vsaj občini Sevnica na preko 100 volilnih volilni nova vodstva v 33 osnovnih organizacij SZDL. Na predvolilnih sestankih, ki bodo ponekod skupno s zbori volivcev, bodo po vsej občini razpravljali o poročilu odbornika o delu Obč.O, poslušali kratek uvod in obravnavali o novem zakonu o šolstvu, v večini primerov pa bodo volili tudi nove šolske odbore. Kjer še niso izvolili volilnih svetov, bodo v dnevi red vključili še te.

Za predsednika 9-članske volilne komisije pri občinskem odboru SZDL je bil izvoljen tov. Rajko Zupanc, predsednik okrajnega sodišča Sevnica.

V razpravi so prisotni predsedniki vsajkih odborov povedali še svoja mnenja o bližnjih volitvah. Nekateri vsaki odbori sedaj niso delovali in bo torej kadrovska izbira novih vodstev nadvse pomembna. Znatno korak naprej pričakujejo tudi zato, ker bodo novi odbori številčno močnejši, saj so stekli, da bo najmanjše število odborov 7, v organizacijah z nad 200 člani pa od 15 naprej. Po potrebi bodo večje osnovne organizacije postavile za posamezna področja tudi komisije s konkretnimi nalogami.

Razstava v Kostanjevici

V nedeljo 25. oktobra je bila v Kostanjevici slovesno odprta razstava ob štiridesletnici KPJ in SKOJ. Slovesnosti so se poleg predsednika Obč.O Videm-Krško Staneta Nuničiča in sekretarja Milana Ravbarja udeležili tudi številni drugi predstavniki množičnih organizacij, društev in ustanov, saj je poslušalo otvoritveni govor tovariš sekretarja 180 ljudi. Na slovesnosti je sodelovala godba JLA iz Novega mesta.

Razstavljenih je okoli 500 dokumentov, to je fotografij in fotokopij raznih aktov, časopisov, revij in poročil, ki so nam jih posredovali naši muzeji iz Brežic, Metlike in Novega mesta. Razporejeni so v okusno nameščenih vitrinah. Iz dokumentov je lepo razviden potek delavskega gibanja v slovenskem deloma tudi v splošnem jugoslovanskem merilu.

To je že druga razstava, ki jo je pripravilo Prosvetno društvo »Lofe Košak« v tej sezoni. Razstavljeni so odprti vsako nedeljo od jutra do večera. Nova razstava, ki bo posvečena slovenskemu pesniku in dolenskiemu rojaku Pavlu Golju, bo odprta 5. decembra, med tem ko je za mesec januar že pripravljena grafična razstava slikarja Vlada Lamuta. Februarja bo razstava slovenske grafike, ki jo je za Dolensko pripravilo na pobudo sveta za kulturo GLO Novo mesto Društvo slovenskih ilkovnih umetnikov in ki bo krožila po vsem območju našega okraja.

... in v Črnomlju

Pretekli teden so v Črnomlju odprli razstavo v počastitev 40.

NAS OBIŠK

Tudi jaz sem dočakal

Tokrat smo obiskali JOZETA VESELA v Gotni vasi. On je eden prvih upokojenih čevljarjev na Dolenskem.

— Tudi jaz sem dočakal upokojitev — je rekel, ko sva si krepko stisnila roke. — Nikdar si nisem mislil, da bom kot rokodelec kdaj prejel pokojnino. Leta 1916 sem se pričel učiti pri čevljarjem

— Imate kakšne spomine na partizane?

— O, imam jih in še mnogo. Najbolj »tesno« je bilo poleti leta 1944. Takrat smo bili s topovi na položaju na Jami pri Žužemberku. Nemci in domobranci so nas napadali z Bingovega vrha. Obroč okoli nas je bil že skoro sklenjen. Topov nismo mogli umakniti, zapustiti jih nismo mogli, saj so nam dolgo zvesto služili. Bili smo že prepričani, da je z nami konec, ko so se pojavili naši tanki in Nemce s svabobranci vred pošteno razpršili in naklestili. To so bili najbolj tesnobni trenutki v mojem življenju.

— Ste se kot upokojenec v novo vlogo lahko vživeli?

— Prve dni in mesece je šlo bolj težko. Bil sem vajen živeti med ljudmi, v kolektivu. Vsak pove nekaj in pri delu čas hitro mine. Potem pa kar naenkrat nič. Prve dni sem se doma kar prestavljaval in oziral, nisem vedel kam bi se dal. Večkrat sem stopil nazaj v tovarno, da mi je odleglo. Saj tiam sem se učil, nazaj pogledat. Ne mine mesec, da ne bi bil vsaj dvakrat med tovaristi v kolektivu

mojstru Maksu Henigmanu v Dolenskih Toplicah. Leta 1919 sem postal pomočnik. Nato sem čez štiri leta odšel v Novo mesto in ga nisem več zapustil. Leta 1930 sem odprl svojo delavnico in delal do 1943.

Takrat sem odšel v partizane in postal iz čevljarja artilerist. Bil sem v II. divizionu

—

—

—

—

—

—

—

—

Delovni načrt Svobod in prosvetnih društev

Zgodovinski sklepi VII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in IV. kongresa Zveze komunistov Slovenije so dali temelj in začrtali pot novi vsebinski kulturno prosvetne dejavnosti. Ti sklepi so vsebinski program dela Svobod in prosvetnih društev. Skupni plenum Okrajnega odbora SZDL in Okrajnega sindikalnega sveta pa je dal konkretne napotke za delo Okrajnega sveta Svobod in PD, izhajajoč iz analize dosedanjega stanja in stvarnih potreb. Da zagotovijo smotno delo, je predsedstvo Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev Novo mesto, na svoji seji v Crnomlju dne 24. oktobra 1959 sprejelo za leto 1959-60 program dela Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev Novo mesto.

Z objavo programa dela Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev v Novem mestu seznanjamo danes vse Svobode, prosvetna društva, odbore Socialistične zveze delovnega ljudstva, vodstva družbenih organizacij in vse kulturno-prosvetne delavce in okrajne. Želimo, da se s programom seznanijo in po svojih močeh sodelujejo pri njegovem uresničevanju.

OKRAJNI SVET:

Okrajni svet (OS) bo spremljal, analiziral in usmerjal celotno kulturno prosvetno dejavnost v okraju ob sodelovanju z ZK, SZDL, sindikati, LMS, oblastnimi organi in vsemi zainteresiranimi organizacijami.

Izvedel bo obširno analizo gospodarske in družbene politične strukture okraja, ki bo služila za izhodišče dolgoročnemu perspektivnemu načrtu kulturno prosvetne dejavnosti. V ta namen bo ustanovil komisijo političnih, gospodarskih, družbenih, kulturnih in socialnih delavcev. Ta bo pripravila vse potrebno za izdelavo te analize v okraju in občinah.

OS bo skrbel, da se utrdijo občinski sveti kot nosilci kulturno prosvetnega življenja v komunah. Sklicali bo vsaj trikrat na leto posvetovanje predsednikov in tajnikov občinskih svetov. Njegovi člani bodo obiskovali občinske svete in jim nudili svestransko pomoč.

Skrbel bo za vzgojo vodilnega kadra. V ta namen se bodo vsi člani okrajnega sveta ter predsedniki in tajniki občinskih svetov udeležili organizacijskih seminarjev.

Da se izmenjajo izkušnje, bo organiziral obiske in razgovore s ostalimi okrajnimi sveti v Sloveniji in v bližnjih okrajih LR Hrvatske.

Skrbel bo, da se izpeljejo programi vseh dejavnosti, predvsem pa, da se organizirajo, ustanove in v delu zaživijo klubi.

Poživel bo delo svetov, pritegnil k sodelovanju v gosvetih strokovnjake in preko svetov nudil strokovno pomoč občinskim svetom.

Da se posebej posebno manifestira

kulturno prosvetna dejavnost, bo organiziral v letu 1960 festival folklorne na Otroču, Kamor bo povabil tudi skupine iz vse Slovenije in Hrvatske. Festival naj v bodoče postane vsakoletna prireditev, na kateri se naj pokaže bogastvo belokranjske, dolenske in spodnjeposavske folklorne.

OBČINSKI SVETI:

V težnji, da dobe občinski sveti svojo vodilno vlogo v kulturno prosvetnem življenju komun, bodo ti ob najtesnejšem sodelovanju z vsemi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi činitelji komun, opravili temeljito analizo o strukturi komun in nato izdelali 10-letni perspektivni načrt, kako razviti kulturno prosvetno dejavnost komun. — Vse akcije večjega pomena bodo izvajali v sodelovanju in ob podpori občinskih organizacij ZKJ, SZDL in sindikatov. Da bi čim tesneje povežali društva na terenu, bodo občinski sveti sklicali najmanj dvakrat na leto razgovore in posvetovanja z vodstvi društev o problemih društev ter jim nudili vso pomoč.

Skrbel bodo, da uresničijo lastne programe, ki so bili sprejeti na skupščinah.

Zagotovili bodo, da bodo vsa sredstva društvom dodeljena preko njih. Skrbeli bodo, da bodo sredstva pravilno uporabljena in podprala bodo ista veje dejavnosti, ki imajo najboljši program.

Da bi koristno izmenjali izkušnje, bodo organizirali medsebojne obiske na področju našega okraja ter omogočili gostovanja raznih amaterskih in umetniških skupin.

KLUBSKA DEJAVNOST:

Vsak dan bolj se izraža želja in potreba, da se ustanove in organizirajo klubi. Zato okrajni svet smatra, da je njegova prvenstvena naloga podpreti in uresničevati te težnje.

Komisija za klube bo pripravila program za delo klubov in ga bo poslala vsem občinskim svetom in vsem osnovnim klubom. Komisija si bo prizadevala, da se v vsakem občinskem centru ustanovi klub. Pomagala mu bo pri sestavi programa in spremljala njegovo delo. Ugotovila bo, kake možnosti za ustanovitev klubov obstoje v večjih krajih zunaj občinskih centrov in dajala bo ustreznim občinskim komisijam pobudo za organizacijo klubov.

Za vodstvo klubov bo komisija organizirala obisk najboljšega kluba v Sloveniji, omogočila bo posvetovanja in razgovore ter pošiljala na seminarje in predavanja v Ljubljano vodje klubov in člane komisije. Vsi vodje klubov, ki že obstojajo kakor tudi tvarišči iz tistih krajev, kjer pripravljajo ustanovitev kluba bodo poslani na ustrezne seminarje v Koper.

(Konec prihodnjic)

V ponedeljek:

«Don Pasquale» predstavlja najvišji vzpon in hkrati zaključek Donizettijeve plodne ustvarjalnosti. Hkrati z Rossinijevim «Seviljskim brivcem» je vzor italijanske komične opere 19. stoletja. To je nadvse duhovita in spretno napisana zgodba o starcu, ki si pri šestih križih domišlja, da je še «dečko postaven, ročen in gibčen». Zato mu hoče mladina (Norina in sričev nekak Ernesto s pomočjo Pasquaitovega prijatelja doktorja Malateste) enkrat za vselej izbiti iz glave neumno misel o ženitvi. Nastavi mu past v obliki navidezne poroke za Norino, ki mu energično tudi s klofutami dopove, da je ljubezen za mladost. Opera skupina bo predstavila «Don Pasquale» v ponedeljek, 16. novembra, ob 15. uri za srednje sole in ob 20. uri za odrasle v Domu LP v Novem mestu. Skupino sestavljajo Ladko Korošec (bas), Sonja Hočevarjeva (sopran), Janez Lipušček (tenor), Marcel Ostaševski (bariton) in Tone Kozlevčar (bariton); pri klavirju bo Zdenka Lukec-Carjeva.

Ob rojstnem dnevu prve slovenske knjige

Letos praznujemo 170-letnico prve slovenske igre »Zupanova Micka«. O tem ljubljanskem slovenskem prevencu A. T. Linhartka je napisal dramatik dr. Bratko Kreft široko zasnovano komedijo »Kranjski komedijanti«. Slovensko ljudsko gledališče v Celju je s to premiero slavilo deset let po končnem delu, v Kostanjevici pa smo s »Kranjskimi komedijanti« skušali počastiti častitljivo 170. obletnico gledališkega prvenca.

KGS v Kostanjevici

Celjsko uprizoritev je pripravil režiser Andrej Hlengi, sceno Sveta Jovanovič, glasbo je napisal Zebre, nastopil pa je ves ansambel gledališča. Ocene uprizoritve in dela so bile že večkrat izrečene in gotovo je, da je Kreft pri nas vodilni dramatik, ki je preraštel okvir slovenskih mej. To je dokazal že s drugimi svojimi deli. S Komedijanti je svoj sloves samo potrdil. V Kostanjevici so bila razen »Velike puntarije« izvedena že vsa mnogobrojna dela. Naše občinstvo Krefta torej pozna, zato ni čudno, da je bilo na predstavi nad sedem sto ljudi.

Vlado Lamut: GREŠNA KOZLA (1859)

Tudi na Bučki je zaživelo prosvetno življenje

Prosvetno delo na Bučki je pred novo sezono zaživelo. Na občnem zboru je bilo videti veliko novih ljudi, starih in mladih. Kot zastopnik občinskega sveta Svobod je prisotvoval Tone Klenovšek. Po izbranih poročilih je bil sprejet delovni načrt. Dramatska sekcija bo uprizorila tri dramska dela sodobne vsebine, režiral bo pa France Molan, ki je letos obiskoval osnovni režiserski tečaj v Kopru. Starejši člani si želijo petja in so izrazili željo po pevskem zboru. Moški zbor je že sestavljen, vodil ga bo domači

učitelj. Ker ni instrumentov, bodo skrajša težava, vendar bodo pevci z dobro voljo tudi to premostili. Nekateri člani so si nabavili glasbila in tako bodo tudi godbeniki pričeli kmalu vaditi pod vodstvom kapelnika iz Skočjana. Godbo bodo finančno podprle vse organizacije v tudi občina. Ustanovili bomo še šahovsko in strelsko sekcijo. Telošno vzgojo pa bo prevzela mladinska organizacija. V zimskem času bomo organizirali tri predavanja, ki jih bo pripravil občinski center za izobraževanje odraslih.

Na občnem zboru smo načeli tudi vprašanje večernega tečaja za odrasle, ki je že začel delati. Sklenili smo, da bomo domačinom nudili zdravo kulturno zabavo. Čaka nas še ureditev odra in dvorane. Vse bomo lahko z dobro voljo in nekaj truda naredili. Od ljudi pa želimo, da bi v čimvečjem številu prihajali na naše prireditve.

Letos bomo imeli priložnost gledati tudi več filmov, ki jih predvaja potujoče kino iz Sevnice. Od obiska je odvisno, če bomo lahko program izpeljali do kraja, ker z majhnim številom obiskovalcev ne bomo mogli plačati režiserskih stroškov. Upamo, da bodo ljudje razumeli, da je vse to namenjeno njim samim — v korist in razvedrilu po naporom del.

F.M.

Vabimo Vas, da se naročite na zbirko žepnih romanov »LJUDSKA KNJIGA«

V letu 1960 bo izdala Prešernova družba v tej zbirki deset najzanimivejših romanov klasične in sodobne umetnosti:

1. S. Exupery: »BOJNI PILOT« — (Preletljiv roman iz dni nemške invazije v Francijo)
2. Valentin Katajev: »PTIČKI BOŽJI« — (Zbirka najboljših humoresk ruskega pisatelja)
3. E. Caldwell: »ESTHERVILLE« — (Tragična povest mladega črnca in njegove sestre v ZDA)
4. Anatol France: »THAIS« — (Pogubljenje puščavnika, ki spreobrne lepo plesalko Thais)
5. Colette: »POTEPIŃKA« — (Roman pariške plesalke, ki zastopnišče lepo ljubezen)
6. K. Paustovski: »CRNO MORJE« — (Povest Črnega morja, naznanjena v vrsti zgodovinskih in sodobnih zgodb)
7. G. Paris: »LEPI KAPLAN« — (Tragedija lepega fašističnega kaplana, ki konča v objemu vlačuge v malem italijanskem mestu)
8. Alfred Hayes: »DEKLE IZ VIA FLAMINIE« — (Roman rimskega dekleta, iz dni ameriške zasedbe, izveden tudi v uspešnem filmu)
9. E. A. Heinlein: »GOSPODARJI LUTK« — (Utopistični roman o invaziji parazitov z neznanega planeta)
10. Finn Seeborg: »TAKŠNI SO« — (Humoristični danski roman o birokratih)

Letna naročnina za vseh deset knjig je 2000 din za broširane in 3000 din za vezane v polplast — plačljivo tudi v obrokih. Ob izidu vsake knjige bo izrebranih med stalne naročnike »Ljudske knjige« nagrad v vrednosti 20.000 din.

TO SO NAJČENEJŠI ROMANI, KI IZHAJAJO PRI NAS.

Naročila pošljite na naslov: Prešernova družba, Ljubljana, poštni predal 41

KORCZAK IN OTROCI

(OB UPRIZORITVI V KOSTANJEVICI)

Naše in tuje dežele v sliki in besedi

celavska univerza Videm-Krško je v ciklusu poljudnoznanstvenih predavanj pod naslovom »Naše in tuje dežele v sliki in besedi« pri-

pravila prebivalcem mesta Videm-Krško prijetno presenečenje. Kot pred štirinajstimi dnevi, tako je bilo tudi pretekli torki predavanje, ki ga je imel predsednik turističnega društva Kranj tovarši Stanj Tavčar. Njegovo izvajanje je spremljalo nad 250 ljudi. Najprej je pokazal lepote Gorenjske, nato Nizozemske kot deželo cvetja, mlinov na veter in deželo kolesarjev. Z nad 200 barvnimi diapozitivi in glasbo je nudil prisotnim pravi užitek.

Skupno bo 15 predavanj, kjer bodo lepote naše in tujih dežel prikazali poleg že znanih predavateljev še mn. dr. Novak Aleksander, dr. prof. Hadzi Dušan iz Ljubljane, šolski upravitelj Mihele Egon iz Bohinjske Bistrice, prof. Škalec Stanko in drugi.

Obiskovalci teh predavanj se bodo seznanili z deželami Latinske Amerike, spremljali bodo potovanja križem po Evropi, obudili bodo spomin na svetovno razlvaro v Brnitu, napravili kratak sprehod ob Krki, Durmitorju, našem Jadranu, spoznali pomlad pod Triglavom, Sredozemlje, velika ameriška jezera lepote skandinavskih dežel, nekaterih evropskih držav in Kanade. Seznanili se pa bodo tudi z zgodovino naših krajev.

Zanimanje za ta predavanja je med prebivalstvom mesta Videm-Krško vedno večje. Na prvem predavanju je bilo okrog 200, na drugem pa že nad 250 ljudi. Vse kaže, da bo tretje predavanje še bolj obiskano, žal pa je dvorana DED Svobode premajhna, da bi vse ljubitelje poljudnoznanstvenih predavanj lahko sprejela pod streho.

Podprimo delo pionirjev — mladih tehnikov!

Pomanjkanje učnih moči v občini Crnomelj

Oba zbora občinskega ljudskega odbora Crnomelj sta na zadnji seji ugotovila, da na 19 osnovnih šolah, 6 osemletkah in eni gimnaziji primanjkuje letos 18 učiteljev in profesorjev.

Ob tej priložnosti so sprejeli sklep o dodatku na učiteljska službena mesta na osnovnih šolah v občini. Ta dodatek bo znašal:

- 5.000 din za Bojance, Marindol, Planino, Radence in Štjni vrh;
- 4.000 din za Griblje, Preleko, Zagodac in Zilje;
- 3.000 din za Adlešče, Crešnjavec, Crmošnjice, Doblče, Petrovo vas, Rožni dol, Staro lipo, Stari trg, Stražni vrh, Šrekljavec, Talčji vrh in Tribučje;
- 2.000 din za Dragatuš in Vinico;
- 1.000 din za Semle.

Ta materialna spodbuda bo pomagala delno ublažiti veliko pomanjkanje učiteljskih moči.

ZABELEŽENO

Kič odklanjamo!

Ob državnih praznikih in večjih praznikih so po mestu trgovine zaprte, izložbe po prekrejane ali okrašene tako ali tako. Ob tej priložnosti pa ne bi rad načel za naše mesto perečega problema, zakaj na splošno izložbe ne odgovarjajo povprečnemu okusu naših ljudi (marveč so precej pod povprečjem enako velikih ali celo manjših slovenskih mest), marveč bi za zdaj odločno odklonil okus nekaterih novomeških trgovskih podjetij, ki dovoljujejo, da se ob slavnostnih dneh pojavljajo že vrsto let sem v izložbah podobe in dekoracije, ki človeka žalijo v osnovnem prazničnem razpoloženju. Slovenska umetnost je danes že toliko prodira v zavest vsakega človeka, da zna ločiti umetnost od kiča. To zavest naj bi končno obrnana tudi z okusom tistih od-

govornih ljudi v trgovinah, ki nam preko izložb vsiljujejo ob praznikih pa tudi ob drugih priložnostih slike karske izdelke umetniško ničvednih in našemu času povsem neustreznih kvalit. Potprejektivost ima tudi glede okusa neke meje. To, kar je dala »Moda« na Glavnem trgu, ali kar je včasih razstavljala trgovina »Tekstil« na istem trgu kot okras ali celo umetniške izdelke, je malo rečeno sramota za mesto, ki se ponaša s plejado likovnih, slikarskih in drugih umetnikov. Če se že ne strinjamo z aranžiranjem trgovskega blaga po izložbah, je to komercialna zadeva trgovine same. Ko pa postavlja naša trgovina zadržano in nepoklican oblikovalec okusa najslabše vrste, je treba to preprečiti in v imenu naše napredne kulture najodločneje odkloniti. nK

Prizor iz Sylvanusove pretresljive igre

izgubil ljubezni do otrok, ki so mu bili zaupani, saj ostane z njimi do konca, zavestno in preudarno. Dr. Korczak je bil upravniki Doma sirot v Varšavi. Mesto je trpelo pod strahovitim nasiljem ključaste krize. Nemci so prav tu najbolj okrutno in čimeno preganjali žide. Korczak je bil žid in otroci tudi. Za svoje gojence je porabil vse prihranke, ki jih je imel. Zanje je očetovalsko skrbel in tudi prosil, če je bilo treba. V domu je imel že petinšestdeset otrok in je slednjič dobil še šestinšestdesetega.

Nov pevski zbor Prosvetno društvo »Lojze Košak« bo odslej imelo v sklopu svoje dejavnosti tudi moški pevski zbor. Z vajami so te dni pričeli. Organizacijsko vodstvo je prevzel Tone Slana, pevovodja pa bo Jože Jankovič

glico. Događanje na odru je režiser opremil s primerno glasbo in drugimi zvočnimi ter vizualnimi efekti. Gledalčevu skrajno napetost prekine le tu pa tam spretno vnešena brechtovska tenika, ki smo ji nekod rekli »romantična ironija« in bi jo to morali imenovati. Događanje na odru je režiser opremil s primerno glasbo in drugimi zvočnimi ter vizualnimi efekti. Gledalčevu skrajno napetost prekine le tu pa tam spretno vnešena brechtovska tenika, ki smo ji nekod rekli »romantična ironija« in bi jo to morali imenovati.

Aktiv mladine na sevniški šoli

Ze v preteklem šolskem letu se je pokazalo, da so mladinske organizacije na osnovnih šolah hvaljevna oblika izvenšolskega udeleževanja mladine. Mladinska organizacija je nudila učencem osmih razredov drugo delo kot pionirske organizacije. Tudi letos bomo vključili osme razrede osnovnih šol v mladinsko organizacijo. Kot uvod v program letošnjega dela smo v Sevnici organizirali ogled razstave iz zgodovine jugoslovskega mladinskega gibanja v Zagrebu v Muzeju ljudske revolucije. Ogleda te razstave se je udeležilo št. učencev. Bogato opremljen razstavni prostor s slikami, raznimi dokumenti in komentarjem je nudil obiskovalcem jasn pregled zgodovine SKOJ in današnje organizacije LAM ter rast

vati »naturalistično fronto«. Igralci sprva namreč večkrat ponovijo, naj gledalci zapustijo dvorano, vendar kasneje delo tako polno, krvno zazrivo, da občinstvo ob igri onemni in nikomur ne pride na misel, da bi pleskal. Režija igre je premišljena in pogumna. Gombac je znal podčistiti vse tiste efekte, ki jih je avtor zastavil v svojem delu. Uprizoritev pa je povzdigla tudi dejstvo, da so vloge prvotno zasedene, saj so jih oblikovali vodilni igralci celjskega gledališča: Božičeva, Skof, Jeran in Kroš, kar najbolj prepričljivo in odgovorno. Tudi jezik prevoda je lep in tekoč. — Scena Svete Jovanoviča je enostavna in okusna ter praktična. Delo je s tehnične plati, zato gibko in lahko uprizorljivo na slehernem odru. Po svoji umetniški in družbeni pomembnosti pa zasluži, da ga vidi čim več ljudi, saj se bori proti laži in nasilju, zahrbtosti in koristoljublju, kar je v času, ko se borimo za mednarodno sožitje vsega človeštva, še posebej pomembno.

Lado Smrekar

KUD „Miran Jarc“: skrb za kulturno rast človeka

Delo kulturno prosvetnih društev je usmerjeno v kulturno in vzgojno dejavnost in je zato zračeno s problematiko komun, ki se ne kaže le v reševanju raznih gospodarskih vprašanj, temveč skrbi tudi za kulturno rast človeka. Za dosego tega cilja morajo posebno društva, ki so oddaljena od mestnih

kulturnih središč, toliko bolj razvijati svojo dejavnost. KUD »Miran Jarc« v Crnomlju to nalogo v polni meri opravlja. V društvu delujejo igralska, folklorna in pevška skupina. V društvu je včlanjenega mnogo delavstva, kar je ponoven dokaz o pravilni smeri vzgojnega in izobraževalnega dela tega društva.

V pretekli sezoni je društvo priredilo vrsto predstav. Igralska skupina pionirjev je nastudirala štiri dramska dela in z nekaterimi gostovala v več krajih črnomljske občine, pa tudi izven nje. Folklorna skupina »Veseli Belokranjci« je nastudirala vrsto jugoslovskih ljudskih plesov ter jih povežala v večer plesov in pesni narodno slovenskega ljudja v Beli krajini in v sosedni Hrvatski. V pevsko skupino sta vključena moški oket in ženski pevski zbor. Oba nastopata na akademskih in gostujeta po vseh občini. Materialne težave, ki steer

ovirajo dejavnost društva, so posamezne skupine reševale na dokaj iznajdljivi način. Na občnem zboru društva, ki je bil pred nedavnim, so sprejeli vrsto sklepov in naig za bodoče delo, vse pa imajo en sam cilj: razvijati kulturno življenje in ga dvigati na tako stopnjo, ki bo ustrezala današnjemu družbenemu razvoju. Preko težav pa moramo z zavestjo, da pomeni kulturno delo velik napor in žrtvovanje.

Janez Kramarič

Izobraževanje Dolenjskih Toplicah

Topliška šola za odrasle bo organizirala 5., 6., 7. in 8. razred osemletke za odrasle. Kdo bo imel namreč popolno osemletko, se mu bo to poznalo tudi pri plačilu. Prav tako bodo organizirali tudi več rno KGS, za izpopolnjevanje znanja v kmetijstvu.

ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Nikar se ne zapustimo!

Star pregovor pravi: »Zena podpira tri vogale pri hiši!« Brez dvoma to v celoti drži. Zena skrbi za družino, pere, lopa, kuha, pospravlja, skratka dela vse. Najti si mora polje vsega tega še čas za branje, tu in tam za kino ali gledališče, biti mora prav tako kot mož na tekočem.

Zena mora vzgajati otroke, se mora znati lepo oblačiti, se mora negovati. In kje naj vzame čas za vse to, ko pa ima dan le 24 ur in od tega si mora odtrgati tudi nekaj ur za spanje.

Neredko se zgodi, da mlada žena potem, ko se poroči, namenkrajt vrže puško v koruzo, ker pač vsega ne zmora. Tu je dom, tu so otroci in tako gre vsakdanje delo na račun njenega oblačanja in nege. Vsak cvet ob določenem času usene in tako tudi žena otopi, v delo se poglubi brez misli na ostali svet, ki se pa kljub temu vrta naprej; čas se zajeda tudi v njo in jo prehiti. Na vsem lepem opazi, da je mož doma molčeč, da se skratka tudi ona nima z njim več kaj pogovarjati, ker ga kuhanje in ostala gospodinjstva dela ne zanimajo. Tu je torej prepad, katerega je potem težko, težko premostiti.

Ze v začetku naj si vsaka uredi tako, da bo naša tudi čas zase in za razvedrilo. Po naj bo morda enkrat stanovanje malec manj natančno pospravljeno, kosilo pa enostavnejše. To si lahko privoščijo vsaka gospodinja enkrat na teden in tako bo je pridobila nekaj časa. H gospodinjstvem delu naj mimogrede pritegne moža in otroke, saj je tudi tako delo, ki ga mož lahko

opravi, n. pr. da briše posodo, prinese kurjavo in podobno. Mož bo take malečnosti rad opravil. Za vse to pa je treba poskrbeti že na pragu zakona, kajti pozneje se mož temu ne bo priučil, ker bo taka opravila imel zgolj za »ženska«.

Zakonskih ločitev na svetu čedalje manj

Združeni narodi so nedavno izdali »Demografsko poročilo za leto 1958«, ki je najboljše splošna statistika prebivalcev na svetu.

Prva zanimivost, ki nam jo to poročilo odkriva: v vseh deželah brez izjeme je umrljivost poročenih ljudi mnogo manjša kot

Zato še enkrat: vsako stvar je treba opraviti ob svojem času, ker zamujeno le težko nadomestimo. Zapomnimo pa si: vsak mož želi imeti dobro gospodinjstvo, izvrstno mater otrok in končno tudi okusno oblečeno ženo.

Ina

Lepo darilo otrokom

Društvo prijateljev mladine je pripravilo črnomajskim otrokom v tednu otroka lepo presenečenje in hkrati darilo: pionirsko knjižnico.

V dijakem donu Borisa Kidriča so v majhnem prostoru uredili knjižnico, ki ima za pričetek 200 knjig. Vodi jo strokovnjak, ki je honorarno plačan iz proračuna šole. Društvo je zaprosilo občino naj za prihodnje leto predvidi sredstva v občinskem proračunu, da bi bilo pravočasno zagotovljeno

Otroški vrtec v Črnomlju

Za Dedka Mraza letos je DPM Črnomelj poklonilo cibernom otroški vrtec. To je prvi in v naši republici edinstven primer, da je kako društvo uredilo prostore otroškega vrtca. Za nabiralno akcijo, s podporo občine in družbenih organizacij so zbrali 1 milijon 208 tisoč dinarjev ter uredili in opremili prostore, v katerih otroški vrtec zdaj postuje. Vrtec lahko sprejme 30 otrok, zanje pa skrbita vzgojiteljica in negovalka. Otroci dobivajo dopoljen malico.

Zamemarjeno igrišče

Lani so v Črnomlju predali cibernom otroško igrišče Pod gričem, s številnimi vrtljaki, gugalnicami in kopalnim bazenom. Uredilo ga je DPM in pri otvoritvi zaupalo skrb za vzdrževanje občinskemu ljudskemu odboru. Ta zaupanje naloge ne izpolnjuje najbolje. Igrišče je bilo že letos polno odpadlega listja, pozabili so na menjavo vode v bazenu, tako da je bila kralna in umazana, gugalnice in vrtljaki so obrabljeni in tudi polomljeni. — Torej — v prihodnje več pozornost!

vzdrževanje te majhne ustanove. Ustanovitelji so se obrnili na vsa podjetja v občini s prošnjo, naj s prispevki omogočijo nabavo novih knjig, ki bodo razveseljevale in obenem vzgajale pionirke.

Kostanjeviški zapiski

★ Vse kaže, da javna razsvetljava v Kostanjevici ne bo nikoli urejena, saj je dober del mesta že dalj časa spet v temi. O tem problemu je bilo že toliko tožb in besed in pisanja, da bi naše ljudje že kar nič več resno ne jemljejo. Javna razsvetljava je skrajno slabo urejena. Velik del napeljav je še izpred vojne in odtlej menda sploh ni bilo več kakega temeljitejšega popravila. Ker je kajpak tako v celoti dotrajala, ni mogoče misliti, da bi služila svojemu namenu. Kaj storiti, da

Izredno enostavna in elegantna obleka iz svetlega blaga, ki je okrog vratu in kjer se zapenja, obrobljena s tankim belim trakom

Nekdo v uredništvu našega lista je v ponedeljek zjutraj izgubil stavo. Menili smo se namreč, da izmed 150 s »pravilno« številko 500 tiskanih izvodov, ne bo do 7. novembra prišlo nazaj. Bili so Dolenjski listi. Toda ušteili smo se. Do nedelje smo dobili 66 pravih izrezkov iz našega lista, nekaj več kot 500 izrezkov pa je romalo v kos... Naročniki iz najrazličnejših koncev so nam tokrat pripravili precej dobre vrnitve, saj so pošiljali najrazličnejše izrezke, nalepljene avtomobile, fotografije Rogove stavbe na novomeškem Glavnem trgu, objavljeni razpis tokratne uganke, napačno izrezane in drugim nalepljene številke 500 in podobno. Prišlo je tudi več milih prošnji, naj se jih zreb vendarle usmili, saj imajo Dolenjski list že 9 let pri hiši, pa niso še nikoli nič zadeli.

Sreča pa je muhasta in kakor vedno je tudi v terek zjutraj po svoje izbirala. Naša novomeška naročnika: Pepca Oberec — Glavni trg 3, in August Moro, Dlančeva 1, sta vodila zbranje, ki je dalo takle uspeh:

- DEJAVNE NAGRADE:**
1. Madrončič Jože, Daljnje njive 12/9, p. Vinica pri Črnomlju — 5.000 din.
2. Dokl Stanka, Novo mesto, Padersčičeva 8 — 4.000 din.
3. Turk Leopoldina, Mirna 109 — 3.000 din.

4. Tršič Nikola, Salka vas 3 a, p. Kočevje — 2.000 din.
5. Vidic Marja, Ljubljana, Kneževa 7 a — 1.000 din.
- KNJIŽNE NAGRADE:**
1. Skufca Pavla, Polom 2, p. Hinje 2. Zupančič Ivan, Sevnica 2, p. Otočec ob Krki, 3. Vrtilič Stevo, Bojanci 12, p. Vinica pri Črnomlju, 4. Vodopivec Milan, Gradnje 1, p. Bela cerkev, 5. Tomažević Zdravko, Semič 20, p. Pisker Ljudmila, Brod 3, p. Podbočje, 7. Kraševc Jože, Brezje 1, p. Raka, 8. Klaut Vladislav Ljubljana, Zupančičeva 10, 9. Kozmus Antonija, Lončarjev dol 2, Sevnica, 10. Novak Martin, Studence 19.

11. Vočanec Jože, Vršana sela 105 a 12. Škrubej Franc, Sentjernej 12/3, 13. Burja Stanko, Narodno pozorišče, Subotica, 14. Verbič Miha, Stefan 12, Trebnje, 15. Koren Viktor, Trebča vas 11, Dvor; 16. Osnovna šola Velika dolina 8, Jesenice na Dol. 17. Falčič Antona, Kočarija 2, p. Kostanjeviška, 18. samec Alojz, V. P. 8626 Skopje, 19. Radošević Josip, Zeleničnica 9, Titov Veles; 20. Zupelj Anica, Na Obrh 1, Metlika.

21. Kovač Minka, Sremič 13, Videm-Krško; 22. Hočevar Roza, Krka 25, p. Krka; 23. Sasek Marja, Dol. Suhadolc 23, p. Brusnice pri Novem mestu; 24. Ušnik Roman, Zupelčeva 57, p. Kapele 25, Topliški Mira, Brežice, Bizelska 6; 26. Vrščaj Anton, Nestoplja vas,

27. Gore Viktor, Redel Kal 5, Dobrič; 28. Skufca Simon, Polom 15, Hinje; 29. Vide Anica, Dobravica 9, Sentjernej; 30. Perušić Jože, Butoraj 14, Črnomelj; 31. Zunič Ivan, Kanjžarica 24, Črnomelj; 32. Vardijan Ivan, Dolenci 1, Adiščič; 33. Vrtač Ana, Podturen 51, Dol. Toplice; 34. Zupančič Pepca, bolnica Valodobra, Dol. Mraševo 8, p. Smihel pri Novem mestu; 35. Zalec Alojz, Brag 1, p. Vinica; 37. Pejšak Alojz, Dolga vas 63, Kočevje; 38. Škrabnar Mihael, Zunovec 24, Mirna; 39. Murek Vidka, Vrhek 1, Krmelj; 40. Zaplata Franc, Smarjeta; 41. Selan Jože, Ključavničarstvo, Kočevje; 42. Škrbec Jože, Ratač 26, Brusnice; 43. Pribošič Ivanka, Stara vas 30, Videm-Krško, 44. Grivec Ludvik, Novo mesto, Kristanova 9; 45. Umek Ivan, Konec 2, p. Stopiče pri Novem mestu.

Denarne nagrade so danes poslali izrečancem po pošti, kmize nagrade pa bomo poslali vsem izrečancem naročnikom prihodnje dni.

Ker je nagradna uganka »600« vzbudila toliko zanimanja, bomo pripravili za 10-letnico izhajanja našega tednika v februarju prihodnjega leta novo, veliko nagradno anketo za vse naše naročnike.

Vsem, ki so tokrat sodelovali, pa jim sreča ni bila mila, želimo več uspeha pri prihodnji »uganki«!

Tole so pa mladi Artičani, ki so proslavili občinski praznik Brežice. Razen otrok in odraslih iz Artič so nastopili tudi Dobovčani s peselnimi in glasbenimi točkami. Spored je bil lep, le škoda, da je bila udeležba slaba (Foto: M. Zupančič)

SPORT IN TELESNA VZGOJA ● SPORT IN TELESNA VZGOJA ● SPORT IN TELESNA VZGOJA

KK »PIONIR« - prvak Novega mesta

Zanimivo tekmovalje najboljših kegljaških klubov Novega mesta je končano. V A razredu je prav zadnje kolo dalo odločilno rezultate za prvo mesto, kakor tudi za zadnje mesto. KK »Luknja« je imel v gosteh KK »Novoteksa« in ga v lepi igri premagal v visokim rezultatu 371:318 podrtih kegljev. Ker so kegljači KK »Luknja« v zadnji tekmi odločili tekmo v svojo korist, visoko razliko v kegljih, je bil prav količnik med keglji odločen za izpad iz A razreda, saj sta bila oba kluba bo

točkah enaka. Tako se bodo morali kegljači KK »Novoteksa« zavet vrniti v B razred, kjer so bili predkone leto prej, njezovo mesto bo pa izpopolnil KK »Merkur«, ki je zasluženo osvojil prvo mesto v B razredu za leto 1959. Odločilno tekmo za naslov najboljših ekip med kegljači Novega mesta sta na kegljišču v Bršljinu odigrala ob burnem navijanju pristavev obeh klubov ekipi KK »Vseh devet« in KK »Pionir«.

Po izredno napeti in dramatični borbi se je zmaga nasmehnila kegljačem KK »Pionir«, da so tekmo odločili v svojo korist z rezultatom 338:336. Ze rezultat sam govori, da je tekma bila tipično prvenstvena polna njezove igralcev obeh ekip, saj so se skoraj vsi igralci »odlikovali« s številnimi praznimi lučaji. Bitka za prvo mesto je bila odločena šele v zadnjem šestem metu pri devetem igralcu KK »Pionirja« Tancar Petru, ki je podl odločil keglji. Ekipi KK »Pionirja« v imenu zvez čestitamo za ponovno osvojitve največje kegljaške lovorike v Novem mestu.

TVD PARTIZAN v Sevnici

Je s 1. novembrom spreminil vadbene načrt in ga prilagodil zimski sezoni. Objavljamo ga v vednost vsem članom, starišem telovadnice mladine in vsemu prebivalstvu v željo, da bi naše vrste še pomnožili z novimi člani. Prijavi se lahko vsakdo pred vadbeno uro. Imenoma glavni pomočnik vodnika ali vodnica oddelka. Člani (m. in ž.) vsak terek v četrtki od 15. do 16. ure (Štefica Kmetič); moška deca vsak terek in petek od 17. do 18. ure (Franc Perme); ženska deca I. vsak ponedeljek in četrtki od 9. do 10. ure (Anica Božič), ženska deca II. vsak ponedeljek in četrtki od 16. do 17. ure (Erna Zemljak); pionirji vsak terek in petek od 15. do 16. ure (Majda Leben); mladinci vsak terek in petek od 19.30 do 20.30 (Fran Požeg); mladinske vsak ponedeljek in četrtki od 19.30 do 20.30 (Beba Aner in Marica Brečko); mlajši člani vsak terek od 20.30 do 21.30 (Franc Požeg); mlajše članice ponedeljek in četrtki od 19.30 do 20.30 (Lojzka Avsec); starejši člani ponedeljek od 20.30 do 21.30 (Drago Bizjak); starejši članice vsako sredo od 20. do 21. ure (Lojzka Avsec). Rokometna tekma ponedeljek ure (Božo Zupančič). Nogomet trenira po navodilih kapetana moštva Alojza Vidica st. Smučarska sekcija (Vlado Majcen, Ludvik Zekraj), namestniška sekcija (Dusan Brežič) in ostale sekcije. Ki se še nujajo, bodo dobile urnik naknadno. V dopoldanskih urah je telovadnica v domu rezervirana za pouk telovadbe v osnovni šoli.

Nad 60 šahistov na prvenstvu Novega mesta

Poročali smo že, da šahovski društvo Novo mesto zaradi velikega zanimanja šahistov za letošnjega prvenstva Novega mesta pripravila več polfinalnih turnirjev. Najboljši s teh turnirjev bodo poleg lamskega prvaka in vseh dobitnikov prvokategorij, ki imajo direktnen vstop na finalni turnir, igrali v finalu, ki bo imelo letos predvidoma 16 udeležencev, začelo pa se bo sredi decembra.

Presenečenje v Žužemberku

V nedeljo 8. novembra je bil za kegljaški sport na Dolenjskem momeben dan, posebno pa še za simpatizere in ljubitelje te sportne panoge v samem Žužemberku, ko je bilo slovesno odprto novo enozestno kegljišče.

Partizansko-taborniški pohod na Bučko

Ker je bil pohod vseh vodnikov, načelnikov, glavarjev in starost na Bučko preteklo soboto in nedeljo zaradi tehničnih vzrokov prestavljen na to soboto (14. novembra) in nedeljo (15. novembra), sporočamo vsem odredom in četam, da veljajo vsa navodila, ki ste jih prejeli. Enote bodo na poti od izhodišnih krajev do Bučke izvrševale »razne terenske naloge«. Propagandni labor na Bučki bo odprt ob 13.30, zato morajo vse enote oriši na cilj najkasneje do 13. ure.

Okrajno starešinstvo ZTS Novo mesto

O našem šolstvu

Poročali smo že, da so na razširjenem plenumu OK ZKS Novo mesto pred kratkim obravnavali vse pereče probleme šolstva v okraju. Zdjaj bi radi naše bralce seznanili malo podrobneje z nekaterimi najvažnejšimi vprašanji s tega važnega področja.

Podatki nam povedo, da imamo v novomeškem okraju 143 osnovnih šol; od teh je 28 popolnih, 19 nepopolnih, 30 podružničnih in 62 nerazvitih šol. V popolnih osnovnih šolah ima vsak razred (od prvega do osmega razreda) svoj (čisti) oddelek, medtem ko imajo v nepopolnih šolah največkrat do vključno 6. razreda samostojne oddelke, najvišja dva razreda pa sta združena v en oddelek, ponekod pa so njihovi učenci prešolani v sosednje šole. Podružnične šole imajo v okraju na splošno prešolane učence štirih višjih razredov v sosednje šole. Ponekod imajo nerazvite šole le nižje razrede s samostojnimi oddelki, medtem ko so njihovi višji razredi kombinirani (po dva ali trije v enem oddelku). V enooddelčnih in dvoooddelčnih šolah so v vsakem oddelku hkrati kar po trije razredi! V teh šolah je delo najtežje in zato pouk najmanj uspešen. Največ nerazvitih osnovnih šol imata občini Novo mesto (14) in Sevnica (12), medtem ko ima največ podružničnih šol občina Črnomelj (11). Največ nepopolnih osnovnih šol ima občina Novo mesto (5), ki ima tudi največ popolnih šol (7), medtem ko jih imajo Brežice 6. Najmanj šol ima občina Senovo (5), največ Novo mesto (34), sledje pa Črnomelj (25), Sevnica (18), Brežice (17), Trebnje (14), Videm-Krško (13), Metlika (9) in Žužemberk (8). V naštetih osnovnih šolah je 789 oddelkov (Novo mesto 194, Brežice 119, Žužemberk 34). Če bi v vsakem oddelku ali razredu bilo po predmetniku in učnem načrtu povprečno po 20 ur pouka, bi zadostovalo 789 učnih moči. Ker imamo v višjih razredih povprečno po 30 ur pouka, v popolnih in nepopolnih osnovnih šolah pa predmetni pouk, je treba računati na dva oddelka po tri učne moči. Za vse višje razrede imamo v okraju 272 oddelkov in potrebujemo zanje 408 učnih moči. Nižji razredi imajo 517 oddelkov, od katerih mora vsak imeti svojega učitelja. Za reden pouk bi torej potrebovali v okraju vsaj 925 učiteljev in učiteljic oziroma profesorjev. Ze zadnjiš smo zapisali, da je danes v okraju skupaj s honorarci le 786 učnih moči — manjka nam torej 139 učnih moči.

Zaradi pomanjkanja učiteljev učni na primer v brežiški občini po ves dan 18 učiteljev. Čeprav delajo za dva človeka, dobijo za to čezmerno zaposlitev le 3000 din pavšala. Predlagano je bilo, da bi jim te učne ure honorirali. Da je stiska z učilnicami, učili, s starimi poslopji in podobno, ni treba niti prbežaj poudarjati. Število otrok iz leta v leto narašča in so v večjih krajih resne skrbi zaradi prevelike števila učilnic.

Na področju občin Črnomelj in Metlika prve dni letošnjega šolskega leta niso začele delati osnovne šole Drage (1 odd.), Preloka (2 odd.), in Radenci (1 odd.). Vzrok: pomanjkanje učiteljev. V Semiču in na Vinici poučuje večina učiteljev dopoldne in popoldne; v Stari Lipi poučuje en učitelj 68 otrok, na Preloki 59, v Gribljah 2 učitelja 105 otroki! Mar se potem smemo čuditi, da učni uspeh ob vseh teh in drugih vzrokih ne more biti tak kot ga zahteva reformirana šola?

V črnomajski občini poučuje po ves dan 24 učiteljev. Zaradi težkih materialnih, ponekod pa tudi prometnih razmer, prometni kadri iz občine Črnomelj precej odhajajo. Občina skuša težave omiliti in je iz lastnih sredstev obnovila šole na Sinjem vrhu, v Starem trgu, v Bojancih, Gribljah in na Preloki. V Petrovi vasi in v Dobličah so napeljali v šole vodovod. Vzrok pomanjkanja učnih moči je tudi v nenačrtnem štipendiranju bodočih učiteljev.

(Nadaljevanje sledi)

TUDI VI ZAHTEVAJTE V VAŠI TRGOVINI

DIK

CISTILNI PRASEK

bo varno hoditi po bregovih Krke in Studene? In kdaj bomo to stvar vzele zares?

★ V zadnjem času je bilo v Kostanjevici dvoje predavanj. Prvo je prikazalo cvetoče Holandijo in Gorenjsko, druga pa slovensko ljudsko kulturo. O Holandiji je predaval predsednik Turističnega društva v Kra-

Novo obratno menzo je prajšnji teden odprlo podjetje »Gradbenik« v Brežicah. S toplim obrokom postrežejo zdaj 60 ljudem.

● **Lovska družina Dobova** je na nedavnem sestanku sklenila, da bodo postavili lasce za srne, za kar bo vsak lovec prispeval 300 din. Kupili bodo 400 kg koruze za perjad in 30 kg živinске soli za krmo. Vrane in srake dobavski lovci pridno uničujejo.

● **100 hektov mošta** je v zadnjih treh dneh odkupila KZ Podbočje. Računajo, da ga bodo letos odkupili do 80 tisoč litrov, prej včasih pa so ga do 120 tisoč litrov. Vino bo letos močno kislo in precej manj ga je. So pa izjeme, da so nekateri vinogradniki pridelali letos več kot lani!

● **V Kostanjevici** je začela Kmetijska zadruga v ponedeljek sklepiti pogodbe za travništvo, koruzo in krompir. — Umetnih gnojil ima zadruga za vse kooperante dovolj.

● **Naročniki za drugo polo vico** leta 1959 izterjujejo te dni pismonohe pri vseh tistih naročnikih Dolenjskega lista, ki svojih dolžnosti do uprave lista še niso izpolnili. Pomagajte pismonošem pri njihovem odgovornem delu s takojšnjim plačilom zapadlega zaostanka!

ROKOMET

ZADNJE KOLO: PROTESTI...

Iz v zadnji številki našega lista smo predvideli, da bo zadnje kolo okrajne rokometne lige zelo razgibano. Naša predvidevanja so se uresničila. V vseh tekmah so zmagali domačini. Pri retribuciji tekem pa bo imela vseobsegajoča komisija, ki jo sestavljata Kar dve ekipi sta na treh tekmah vložili protest proti registraciji.

TVD PARTIZAN BREZICE: TVD PARTIZAN SEVNICA

Zasavski derby se je končal z zmago TVD Partizan Brežice, z rezultatom 3:7, polčas 7:2. Ekipa TVD Partizan Sevnica se je pri tožila proti registraciji tekme zaradi nastopa igralca Rada Stojinčiča, ki je bilo travmatno in blazno. Vse kaže, da tekmovalna komisija protesta ne bo upoštevala, ker so igralci uporabljali nogometne čevlje. Tekmo je uspešno vodil Rudi Ritonja.

SVOBODA KRMELJ: TVD PARTIZAN RADEČE

Borbeni igralci iz Krmelja so dosegli prvo zmago v okrajni rokometni ligi in se tako iz zadnjega mesta povzpeli na peto mesto. Vsekarer bodo lahko mirno čakali spomladanske sezone. Domača Svoboda je s tesno zmago 21:20 premagala ekipo iz Radeč (polčas 12:8). Ekipa iz Radeč je za tekmi priložila zaradi slabega izrisa, ki je bilo travmatno in blazno. Vse kaže, da tekmovalna komisija protesta ne bo upoštevala, ker so igralci uporabljali nogometne čevlje. Tekmo je uspešno vodil Rudi Ritonja.

RK BELT ČRNO MELJ: TVD PARTIZAN MIRNA

Prvih 15 minut so igralci pokazali zelo lep rokomet. V 15. minuti je bil rezultat še neodločen 5:5. Nato je ekipa iz Belta prevzela vodstvo in z lahkoto premagala goste. Zmaga je bila visoka, kar 26:11. Igralci obeh ekip so igrali disciplinirano, tako da sodnik ni imel težkega posla.

ROKOMETNE VESTI

Na nedeljski tekmi smo v moštvo iz Krmelja opazili Draga Papeža. Imenovan je brat znanega jugoslovanskega reprezentanta Staneta Papeža, člana ljubljanskega Odreda.

Zbor rokometnih sodnikov je predlagal za okrajnega sodnika Rudija Ritonjo.

Čestitamo!

Na dvojni okrajve Kranj in Novo mesto bodo skupno z moško in žensko okrajno reprezentanco v nedeljo 15. 11. 1959 v Skofjo Loko odstopovali tudi pionirji iz RK Čeluzca in nastopili proti odbojvarjačo reprezentanci.

Lepo športno gesto je pokazalo vodstvo Belta na rokometni tekmi s TVD Partizanom Mirna. V polčasu so razdelili igralcem obeh ekip prvotni čaj. Ki se je obema moštvom močno prilgel, saj je bilo vreme deževno.

Pokažite DOLENJSKI LIST sosedom in znancem, ki ga še ne poznajo!

Klubi - izraz potreb in želja

Zapiski z občinske skupščine Sveta SVOBOD in prosvetnih društev na Senovem

V soboto, 7. novembra, je bila na Senovem občinska skupščina Sveta Svoboda in prosvetnih društev. Poleg izvoljenih delegatov so se udeležili skupščine tudi tajnik okrajnega sveta Janez Gartner, sekretar občinskega komiteja ZKJ tovarši Rihar, predsednik ObLO Karel Šterban, zastopniki sindikata, rudnika, elektrarne Brestanica in drugi. Poročili predsednika občinskega sveta SPD Antona Horjaka in tajnika Janjeva Zupančiča sta zajeli dejavnost Svobode in prosvetnih društev v občini v minulem obdobju, predvsem pa sta se zadržala na novi vsebini in oblikah dela in obrazložili predloga programa dela za novo sezono. Vrsta uspešnih prireditev ob občinskem prazniku, kulturno tednu, nastopi dramskih skupin in pevskih zborov, vse to je živ dokaz dejavnosti Svobode in prosvetnih društev v senovški občini, ki so skromna v razglašanju svojih uspehov, toda vztrajna pri delu. Obširnejši pa je nov program. Razprava je potrdila, da je bil program sestavljen po temeljnih pripravah. Delegati so govorili, kako bodo posamezne Svobode in prosvetna društva program izvajali. Ustanavljanje klubov je bil glavni predmet razprave. Vsi so podarjali koristi in nujnost uvedbe nove oblike kulturno prosvetnega izvajanja - klube. Res bodo še težave, tako glede prostorov kot denarnih sredstev, vendar kdor je slišal s kakšno vno so delegati govorili o tej novi obliki prosvetnega izvajanja, ne more dvomiti, da ne bi ti iznajdljivi ljudje, ki so tudi do sedaj delali v dokaj skromnih pogojih, le premagali vse težave in v

najkrajšem času postavili temelje bodočih klubov v Senovem in Brestanici in pozneje še na Antonu in v Koprivnici. Sklenili so, da bodo v sodelovanju z Delavsko univerzo razvili široko poljudnoznanstveno izobraževanje, predvsem pa bodo skrbeli za strokovno izobraževanje svojih članov v sekcijah. Vpeljali bodo predavanja o dramskih delih, ki jih bodo uprizarjali, o glasbi in umetnosti. Društvene knjižnice bodo združili v centralno občinsko. Knjižnica v Senovem je izgubila svoje dosedanje prostore, vendar so svobodarji našli nov

skromen prostor, iz katerega bodo romale kolekcije knjig v vse kraje v občini. S sistemom potujoče knjižnice in z nabavo novih knjig poljudnoznanstvene vsebine bodo razširili krog bralcev. Organizirali bodo različerski seminar, gledališki skupini Svoboda iz Senovega in Brestanice pa bosta skupaj nastudirali igrjo, s katero si bosta skušali priboriti vstop na dramsko revijo v Velenju leta 1960. S tako »kooperacijo« bosta dosegli kvaliteto uprizorjenega dela. Ob Svobodi bodo gostovali v krajih svoje občine in izven nje. Navzoči so pohvalili skrb ObLO, delovnih kolekti-

vov in sindikatov za delo in razvoj kulturno prosvetne dejavnosti. Tudi s sodelovanjem mladine so zadovoljni, vodstva Svobode in prosvetnih društev pa bodo poskrbela, da bodo mladim ljudem nudila še več pestrega kulturnega razvedrila in še več mladine pritegnila v Svobode. Občinski svet, ki je vodil kulturnoprosvetno dejavnost, je dokazal, da se zaveda svoje vodilne vloge. Z vso resnostjo je analiziral potrebe in naloge, vodil in usmerjal Svobode in prosvetna društva in se s svojim delom uvrstil med najboljše občinske svete v okraju.

Vso srečo za 90-letnico!

Babica Terezija Jerman v Sentrupertu je pomagala pri 2350 porodih

Te dni je praznovala svojo 90-letnico naša babica TEREZIJA JERMAN iz Sentruperta. Naj se tega jubileja spomni tudi Dolenjski list, čigar naročnica je že več let. Slavljenka se je rodila 13. oktobra 1869 v Ljubljani na Starem trgu. Izučila se je v babiški šoli v Ljubljani pri dr. Valentu in jo leta 1905. končala z odličnim uspehom. Njena prva služba je bila v Gabrovici pri Lutiji. Ze leta 1908 je nastopila službo občinske babice v Sentrupertu na Dolenjskem, kjer je delovala nepretrpoma vse do leta 1946, ko je bila upokojena. Toraj je celih 38 let delovala med našim ljudstvom in si pridobila njegovo popolno zaupanje. Nad 2350 porodov, pri katerih je sodelovala, dovolj priča o njenem delu med našim ljudstvom. Tretji rod je šel mimo nje. Ljubave do poljca, strokovni nasveti, vpejstva higijene in skrb za poročinice - to je bil njen življenjski smoter, ki ga je res v polni meri dosegla in izpolnila. Odzvala se je v vsakem času podnevi ali ponoči, pozimi in poleti. Poročila se je leta 1897 z Jožetom Jermanom, finančnim uradnikom iz Zagorja ob Savi,

toda že leta 1907 ji je umrl in zapustil tri nedoletne otroke, za katere je sama skrbela in jih vzorno vzgojila. Živi samo še njena hčerka Terezija, ki ima 4 sinove, zavedne borce. Vse te vnuke je naša jubilarica pomagala vzgojiti v zavodne borce in dobre državljane; hvaležni so ji za to in ji v njeni starosti radi pomagajo. Se danes, ob 90-letnem jubileju,

leju, se počuti kar dobro, živa in bere brez oči in zasleduje dnevne dogodke doma in po svetu. Nestropno pričakuje tedensko Dolenjski list in ga večkrat prebere. V imenu Sentrupertčanov in bralcev Dolenjskega lista ji najskrajneje čestitamo z željo, da bi v krogu svoje hčere in vnukov doživela tudi 100-letni jubilej!

Leopold Jelenič - petdesetletnik

Danes je »Abraham« obiskal tudi znanega aktivista iz Suhorja pri Metliki, LEOPOLDA

JELENIČA. Pol stoletja Jeleničevega življenja je bogato prepreženo z našim socialističnim razvojem. Vse od opozicijskih bojev proti staremu jugoslovanskemu režimu, kjer je aktivno sodeloval, je oblikoval svoj značaj in usodno leto 1941 ga je našlo pripravljene. Postal je član KP in bil med prvimi organizatorji upora na Suhorju. Med vojno je bil član OK za Belo krajino in član prosvetnovoljnega NOO za okrajno Belo krajino. Po vojni je delal na raznih odgovornih mestih v organi ljudske oblasti. Za zasluge med NOB je odlikovan z več odlikovanji in je nosilec spomenice 1941.

Ob življenjskem jubileju mu iskreno čestitam!

J. V.

IZ SUHE KRAJINE

V torek 3. novembra, je bila v Žužemberku kvrodajalska akcija, ki je našla precejšen odziv Suhokranjčanov - 153 ljudi se je odločilo, da bodo dali kri, od teh jih je po zdravniškem pregledu oddalo kri 132. Najboljši odziv je bil z Dvora in bližnje okolice. Med kvrodajalci je bil tudi Janez Čiča z desne strani Žužemberka, ki je že sedmič dal kri.

V torek 3. novembra je v Žužemberku zasedel plenum občinskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva. Plenum je razpravljal o bližnjih občnih zborskih osnovnih organizacijah SZDL in o organizacijskem delu osnovnih organizacij ter o polletni realizaciji družbenega plana občine, o osnovnih plana kmetijstva za leto 1960 in o stanju solstva v občini.

V hlevu ekonomije KZ Dvor pitajo 40 telet. Po dolgem pripravljavanju je končno tudi na Dvoru pitališče telet. Po prvotnem predlogu naj bi v hlevu ekonomije kmetijske zadruge pitala zadruga sama. Ker je zadruga z organizacijo pitališča odlašala, je začela s pitaljem

Izgubili smo vrliga mladince

6. novembra so na Lazah pokopali 22-letnega Karla Potočarja, ki se je bil smrtno ponesrečil na svojem domu. Bil je čevljarški pomočnik in zaposlen v Industriji obutve v Novem mestu.

Pokojni Karel je izhajal iz delavske družine. Oče in stariši brat sta aktivno sodelovala v NOV. Čeprav se zelo mlada, se je po osvoboditvi takoj vključil v množične organizacije. Leta februarja je dosegel svoj dolgoletni cilj: sprejel so ga v Zvezo komunistov. Bil je zelo delaven tudi v mladinski organizaciji in je nedavno postal sekretar aktiva LMS na Lazah.

Industrija obutve, Zveza komunistov in množične organizacije so s smrtjo tega zgledega

telet v tem hlevu Gospodarska poslovna zveza Novo mesto. Pitanje prav dobro uspeva. V petek 6. novembra sta v Žužemberku zasedala oba zbora občinskega ljudskega odbora. S.M.

Nekaj trebanjskih zapisikov

KZ Trebnje: V primerjavi z lansko letno krompirja je bila letošnja za 40-50% slabša. Običajno je zadruga odkupila 120 do 140 vagonov krompirja, če je bila dobra letina, letos pa, ker je bila slaba, so računali, da ga bodo odkupili 70 vagonov. Toda uračunali so se. Do prejšnjega tedna so ga odkupili le 8 vagonov po 11-15 din. Zadruga je začela tudi že sklepati kooperacijske pogodbe za spomlad. Podpisani imajo za krompir 11 ha, plan 105, in za koruzo 6 ha, plan 30. Zadruga je dala kooperantom jesen! reprodukcijskega materiala za 492.000 din, kmetje pa so se obvezali, da bodo prodali zadrugi za to tržnih

presežkov za 8 milijonov 429 tisoč dinarjev. Trgovsko podjetje Trebnje, ki ima 5 poslovalnic, je imelo do konca letošnjega septembra 95 milijonov 638.000 din prometa, v istem času lani pa 105 milijonov 435.000 din. Na lanski večji promet je vplivala predvsem gradnja avtomobilskih cest. V istem obdobju lani je imelo podjetje 149.600 din čistega dobička, medtem ko ga je imelo letos kar 187.400 din.

Občinski odbor SZDL je sklicaj pretekli teden sejo predsednikov in sekretarjev vaških odborov SZDL. Na seji so razpravljali o občnih zborskih osnovnih organizacijah, o stanovanjski reformi in reformi solstva, o gospodarskem razvoju občine in o vključevanju novih članov. Vseh 15 osnovnih organizacij bo končalo z občnimi zbori do 10. decembra.

Mizarska delavnica Trebnje je dobila nove prostore. 2,8 milijonov din, kolikor so dobili kredita, so porabili 2 milijona

fanta izgubile prizadevnega mladince in funkcionarja, ki so ga vsi, ki so ga poznali, res cenili in spoštovali. Skromni, vrli tovariš bo ostal vsem v trajnem spominu. Sd.

Prodano poštenje

29. oktobra je zmanjkala iz prodajalne mize trgovine v Stari vasi na Bizeljskem bala 27 m belega platna vredna 6.075 din. Poslovodja je tatvino prijavil. Organi Tajništva za notranje zadeve so kmalu odkrili tatilo J. T. iz Bukovja. Ta je tatvino zankala, češ da sta ji bilo platno poslali mati in svakinja. Ni bilo težko ugotoviti, da je tatilo iz Bukovja. A. D. bi lahko s svojo malomarnostjo in lahkomišelnostjo povzročil smrt delavcev ali pa večjo materialno škodo. Upajmo, da bo kazen izmordila in da ne bo več skušal spravljati ljudi v smrtne nevarnosti.

Prodano poštenje

29. oktobra je zmanjkala iz prodajalne mize trgovine v Stari vasi na Bizeljskem bala 27 m belega platna vredna 6.075 din. Poslovodja je tatvino prijavil. Organi Tajništva za notranje zadeve so kmalu odkrili tatilo J. T. iz Bukovja. Ta je tatvino zankala, češ da sta ji bilo platno poslali mati in svakinja. Ni bilo težko ugotoviti, da je tatilo iz Bukovja. A. D. bi lahko s svojo malomarnostjo in lahkomišelnostjo povzročil smrt delavcev ali pa večjo materialno škodo. Upajmo, da bo kazen izmordila in da ne bo več skušal spravljati ljudi v smrtne nevarnosti.

Cedenski koledar

Cetitek, 12. novembra - ... Petek, 13. novembra - ... Sobota, 14. novembra - ... Nedelja, 15. novembra - ... Ponedeljek, 16. novembra - ... Torek, 17. novembra - ... Sreda, 18. novembra - ...

CESTITKA

Prijubljenemu zdravniku dr. Alojzu Bohu čestitajo k odlično opravljenemu izpitu za zdravnika specialista - pediatra in mu želijo še veliko nadaljnjih uspehov v njegovem poklicu: strokovni kolegi, upravni odbor, uprava in vse delovni kolektiv Splošne bolnišnice v Novem mestu

KINO

Brežice: 12. in 13. 11. angleški barvni film »Doktor brez dela«. 14. in 15. 11. jugoslovansko-italijanski film »Beli vrag«. 16. in 17. 11. francoski film »Divjalo za morje«. 18. in 19. 11. jugoslovansko-italijanski film »Campo Manula«. CROMELJ: 13. in 15. 11. ameriški barvni film »Tri ure do odločitve«. 18. in 19. 11. ameriški barvni film »Veličanstvo«. 20. in 21. 11. ameriški barvni film »Delje novečič v vodnjaku«. MOKRONOG: 14. in 15. 11. nemško-jugoslovanski film »Dalmatinska sveta«. NOVO MESTO »KRAKA«: od 13. do 17. 11. ameriški barvni film »Obračun na Atlantiku«. 17. in 18. 11. ameriški barvni film »Desiree«. 19. in 20. 11. ameriški barvni film »V strcu mladosti«. Od 16. do 18. 11. ameriški film »Beli jorgovan«. SEVNICA: 14. in 15. 11. francoski film »Salemški čarovnice«. SEMIČ: 15. 11. ameriški barvni film »Jenki na dvoru kralja Arturja«. TREBNJE: 14. in 15. 11. italijanski film »Hič polka«.

OBVESTILA

RAZPIS Komisija za uslužbenke zadeve Občinskega ljudskega odbora Žužemberk razpisuje v smislu 21. člena Zakona o javnih uslužbenkih naslednja delovna mesta v upravi ljudskega odbora: - Referenta za gradbene, komunalne in stanovanjske zadeve (srednja strokovna izobrazba, gradbeni tehnik). - Referenta za delovna razmerja, tarife zadeve in inšpekcijo dela (srednja strokovna izobrazba). - Referenta za obhodke od gospodarstva in prebivalstva (srednja strokovna izobrazba). - Davčnega izvršitelja (nižja strokovna izobrazba). Kolkovane prošnje z življenjepisom in osem strokovnih priporočilite na Občinski ljudski odbor Žužemberk najpozneje do 20. novembra 1959.

MAJHOGLASI

PRODAM HISO Z VRTOM, velikim dvoriščem, vseljivo, primerno za vsako obrt, na križišču

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

ču ceste Zagreb-Karlovac v Novem mestu. Naslov v upravi lista. (1017-59).

UGODNO PRODAM travniško posestvo v Žužemberku. Gliha Antoljca, Žužemberk 10.

KMETIJSKA ZADRUGA Sentrup je pri štetni goji in prodaji piemenske rodovišne merjase bele nemške polzahnjene pasme po ugodnih cenah

MOTORNO KOLO Guzzi 500 cm³ prikolico, dobro ohranjeno, ugodno prodam, Magnik Gubčeva 17, Brežice

21 CELIN VALOVITIH salonitnih plošč (96x122 cm) in 10 polovično za pokrivanje streh ugodno prodam v Novem mestu, Naslov v upravi lista (992-59)

GIBANJE PREBIVALSTVA

CROMELJ Oktobra sta bili rojeni dve deklici in en deček. Poročili so se Ivan Zunič, študent iz Cromolja, in Ivana Brodarec, učiteljica iz Dragatusa. Tomislav Popovič, oficir JLA, in Ljudmila Zakrajšek, uslužbenka, oba iz Cromolja, Matija Petrič, kmet iz Tuševskega doma, in Ljudmila Rožič, poljska delavka iz Dol. Pake, Jožef Vranesič, trgovski pomočnik, in Barbara Starešinič, natakarica, oba iz Cromolja. Jožef Delela, mizar, in Alojzija Lapajna, natakarica oba iz Cromlja. Umrlj je Katarina Janko, gosposinja iz Dobilč, stara 83 let.

METLIKA Oktobra je bila rojena 1 deklica. Poročila sta se: Anton Zugelj, česar iz Gor. Dobravice in Angela Dragovan, poljedelka iz Grabrova. Umrlj so: Jože Zupančič, kmet iz Krasinca, star 70 let; Marija Stefančič, učiteljica iz Gor. Dobravice, stara 70 let; Marija Jurajčič, učiteljica iz Krasinca, stara 73 let; in Janez Butala, kmet iz Gradca, star 90 let.

SEVNICA Oktobra ni bilo rojstev. Poročili so se: Stanislav Seme, delavec iz Ledine, in Ana Kolman, krojačica iz Celja. Gasper Jazbec, strojni inženir iz Vidma pri Krškem, in Angela Kramžar, delavka iz Pleterja. Franc Blatnik, poljedelec iz Vel. Hubanjic, in Jožefa Šuško, poljedelka iz Ledine. Stanislav Cvelbar, poljedelec iz Fokleka, in Antonija Jazbec, poljedelka iz Podvrha. Anton Kranjc, delavec iz Podgorice, in Jožefa Vovk, delavka iz Ledine. Umrlj so: Franc Sumej, sin železničarja iz Zurokovega doma, star 60 let; Ivan Mervit, sin delavca iz Drožanj, star 1 mesec; Alojzija Rušnov, gosposinja iz Zurokovega doma, stara 81 let.

VIDEM-KRŠKO

Oktobra sta bili rojeni dve deklici in en deček. Poročili so se: Anton Šiško, sedelac iz Krškega, in Marija Sene, uslužbenka iz Trške gore. Edward Les, delavec, in Marija Rozman, poljedelka oba iz Sremiča. Jože Požgaj, kmet iz Male doline, in Marija Levčar, poljedelka s. Ceste. Uroš Ključar, podoficir JLA, in Silvestra Topolšek, tržovska poslovojdinca, oba iz Cerklj. Jožef Kozole, papirničar iz Videm-Krškega, in Angela Krejačič, knjigovodkinja iz Brestanice. Umrlj so: Ana Mirt, zasnepnica iz Videm-Krškega, stara 84 let.

STIRIČLANSKA DRUŽINA sprejme takoj gospodinjstvo pomočnico, pridno in pošteno, po možnosti valentne tuhe. Naslov v upravi lista (1019-59).

V NOVO MESTU ali v bližnji okolici (do 5 km) isčem opremljeno ali neopremljeno sobo. Plačam do 5.000 din mesečno, smiren fant. Naslov v upravi lista (1018-59).

SLIKE ZA LEGITIMACIJE dobite v dveh urah! Fotografiram tudi na vašem domu razne slavnosti iz Povečavam slike v vaše Zvezo, vse po nizkih cenah! Fotograf Božič, Kočevje. FANTA od 15-17 let starega, zdravega in poštenega, sprejmem takoj za lažja kmetička dela. Plačam dobro. Tomc Franc, Dobova 36 pri Ljubljani.

Marija Savnik, prevzitarica iz Pesjeja, stara 72 let.

NOVO MESTO

V času od 2. do 9. novembra je bilo rojenih 9 dekčev in 11 deklic. Poročili so se: Martin Grubar, tesar iz Stranske vasi, in Marija Rajar, delavka iz Dolenje vasi. Jože cvetan, kmet iz Cerovca, in Marija Fabjan, hči kmetovalca iz Dol. Kamenja. Umrlj so: Karel Potočar, čevljar iz Laz, star 23 let; Marija Simonček, gosposinja iz Kljadja, stara 64 let.

IZ NOVOMEŠKE NARODNIŠNICE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Ana Hudak iz Sečjeje sela - deklico, Marija Bralčič iz Srebrnice - deklico, Frančiška Šušek iz Fangerčevca - deklica, Marija Rozina iz Primeske vega - deklica, Frančiška Radež iz Zabe vasi - deklica, Alojzija Filipič iz Mlake - deklica, Albina Luzzi iz Gaberja - deklica, Mira Nikolič iz Beograda - deklico, Justi Mehak iz Tomažje vasi - deklico, Martina Lenart iz Smolecne vasi - deklico, Marija Vrčec iz Grmovelj - deklica, Franca Coma iz Cerovega loga - deklica, Marija Jordan iz Kozančevca - deklico, Jožefa Murn z Dvora - deklica, Amalija Uranič s Kovatevga hriba - deklica, Frančiška Bahor s Tanče gore - deklico, Milka Bukovec iz Vel. Loke - deklico, Marija Zupančič iz Zvezja - deklico, Martina Skedelj iz Brusnice - deklico, Jožefa Anderlič iz Skrljevega - deklico, Steška Sitar iz Senterterjeja - deklico, Hilda Hostnik iz Srebrnice - deklica, Jožefa Bevc iz Smalčje vasi - deklica, Pavla Kirn iz Grobelj - deklico, Marija Ljubi iz Podturna - deklica, Pepca Brate iz Birčne vasi - deklica.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški porodnišnici: Marijo Tome, posestnika iz Kanizarice, je podri kolezar in jih poskodoval glavo, Karel Potočar, čevljar iz Laz, je padel s hodnika 3 m globoko in si poskodoval glavo, Ivana Goltz, hči posestnika iz Malence, je padla s koleza in si poskodovala glavo. Katarina Težak, žena posestnika s Kala, je na poti padla in si poskodovala levo nogo.

Delovni kolektiv sporoča, da je

KAREL POTOČAR

član kolektiva, 4. novembra preminil zaradi posledic tragične nesreče. - Ohranili ga bodo v najlepšem spominu!

Osn. organizacija ZK. sindikalna podružnica INDUSTRIJE OBUTVE NOVO MESTO

Seminar v Dol. Toplicah

Seminar za uslužbenke. Od 2. do 6. novembra je bil v Dol. Toplicah seminar za občinske socialne uslužbenke. Tečaj se je udeležilo 80 občinskih uradnikov. Razpravljali so o problemih socialne službe in izmenjali dosežanje izkušnje pri delu.

Slaba letina. Vlnogradniki topliške doline se letos ne morejo pohvaliti z visokim pridelkom. Deževje, zaradi katerega ni bilo močnega pravočasno škropiti,

Lahko bi ju ubili!

26. septembra popoldne je električar M. A. opravljal v podjetju »Kovinar« v Cрномlju razna montažna dela na električnem omrežju, pri čemer mu je pomagal F. V. delavec pri istem podjetju. Pred pričetkom dela je A. izkjučil trofazni industrijski tok in postavil k stikalu zaradi varnosti delavca F. S. z naročilom, naj pazi, da ne bi kdo stikala vključil. Ko sta A. in V. delala na omrežju, je prišel k stikalu A. D., ključavničar pri tem podjetju. A. D. je od stikala odrinil F. S. in kljub temu, da mu je F. S. povedal, da delajo na omrežju vključil stikalo do prve faze ter s tem povzročil delno napetost. Električni tok je precej močno stresel delavca na omrežju.

A. D. bi lahko s svojo malomarnostjo in lahkomišelnostjo povzročil smrt delavcev ali pa večjo materialno škodo. Upajmo, da bo kazen izmordila in da ne bo več skušal spravljati ljudi v smrtne nevarnosti.

Otroka je pretepel

30. oktobra je Gvido Vrtič iz Pokleka napadel in poskodoval 11-letnega A. K. iz Pokleka. Oče mladoletnika je poskrbel za snovno zdravljenje, napadala pa je prijavil.

Pretepanje otrok ni ne častno ne vzgojno. Otroka je treba družinske pomoči (seveda) če je bilo v tem primeru potrebno kaj je prav in kaj ni; odrasle, v tem primeru Vrtiča, pa bodo o tem poučili pristojni organi.

Kuhal je žganje, zakuril pa gospodarsko posiljpe

30. oktobra ob 11.15 ur je nastal požar v gospodarski posiljpi Alojzija Lamovec iz Bogničev vasi pri Trebelnem. Povzročil ga je njejen mož Janez, ki je kuhal pri skednju žganje. Zaradi močnega vetra je zaneslo v slamo iskro. Požar je sleden, kozolet in kmetičko orodje. Škoda je okoli 500.000 din.

Kupujte srečke denarne loterije Okrajnega odbora LT Novo mesto.

Dve senovški

Občinski odbor SZDL Senove je sklical v nedeljo, 8. novembra, plenum. Razpravljali so o pripravah na občne zborniške odbore SZDL, ki bodo hkrati tudi zbori volivcev, in o novih najemlinah.

Trgovsko podjetje »Preskrba«

na Senovem bo praznovalo prihodnjega 17. februarja deveto obletnico obstoja. Do tega dne bodo popolnoma preuredili poslovalnico L in kupili zanjo tudi nov inventar, kar jih bo stalo milijon 750.000 dinarjev. V poslovalnici, ki ima navadna lesena tla, bodo položili tudi parket. »Preskrba« računa, da bo letni plan prekoračila za 11,5%. Se ena novost: moko, ki jo sedaj kupujejo od »Veležitarja«, bodo kupovali naravnost od proizvajalca in s tem znižali cenno moki vseh vrst za 4 dinarje pri kg.

METALKA
TRGOVSKO IN UVOZNO PODJETJE
Ljubljana
se priporoča vsem odjemalcem!

Novomeška kronika

Zivilski trg je bil v ponedeljek, 9. novembra, dokaj slabozaložen. Zenske so žalostno gledale na dograjeno novo tržnico, stale pa so še vedno pod kostanj. Prodajale so solato po 15 din glavica, česen po 13 din glavica, za krošnik špinace so zahtevale 20 din, za krošnik motovilca 25 din, za skodelico smetane 60 din, za jajca 28 din za komad. Naprodaj je bilo tudi nekaj puranov po 1600 din.

Gibanje prebivalstva: rodila je Ivanka Dervarič iz Ljubljanske 5. Porok ni bilo, umrla pa je Katarina Mehle, gosposinja iz Cvelbarjeve 2, stara 74 let.

Končno mladinska soba v Novem mestu. Ze daljša razprava o nujnosti, da se v Novem mestu najde primeren prostor, kamor bi lahko mladina zahajala v prostem času. Na račun mladinske sobe je bilo na različnih sestankih in sejah izrečeno veliko mnenj in še več kritik, toda dosej je vse ostalo pri starom. Sicer je bil prostor za mladinsko sobo že prej predviden v II. nadstropju Zdravstvene doma, toda da uresničijo teh načrtov se je odlašalo iz leta v leto. Šele pred kratkim je akcija za pripravo mladinske sobe ali mladinskega kluba krenila z mrtve točke. Predstavniki okrajnega in občinskega komiteja LMS so se domenili s predstavniki šahovskega društva, da takoj pričnejo z opremljanjem sobe, ki bi služila obenem mladini in šahistom. Tudi novomeški šahisti so že vsa leta po osvoboditvi brez primernega prostora, kjer bi šahirali. Mladina bo zdaj dobila prostor, kjer se bo v popolnanskem prostoru času šahjala, prebirala revije, časopise, šahirala, poslušala radio in gledala televizijske oddaje, šahisti pa bodo lahko zvečer nemoteno šahirali, igrali turnirje, brzoturnirje itd. Tako bo začelno sodelovanje med mladinsko in šahovsko organizacijo še tesnejše, najvažnejše pa bo, da novomeško šahovsko društvo v bodoče ne bo imelo težav dobro organizirati mladinski šah, ki je v Novem mestu žal slabo razvit.

Akcija za uraditev sobe se je že pričela. Občinski komitej LMS bo za to namenil nekaj svojih sredstev, razen tega pa bo odstopil še televizijski aparat in radio.

Čeprav soba še ni opremljena, delno se že služi svojemu namenu. Za mladino so v njej redno televizijske oddaje iz športnega življenja (zlasti v nedeljo popoldne), mladinske televizijske igre in posebne oddaje za pionirje (vsak torek in soboto ob 18. uri). Mladi gledalci bodo lahko gledali tudi vse posebne oddaje, ki bodo najvažnejše na vratih mladinske sobe.

Ena izmed mnogih individualnih stanovanjskih hiš, ki so letos zrastle v Kandiji. Nekaj desetih jih je tam. Kar pravo pravcato naselje je nastalo ob cesti, nekaj 100 metrov pred šmihelskim pokopališčem. Res je, vse gradi, vse se bori proti poamanjkanju stanovanj. Na občini pa je kljub temu še vedno blizu 900 nerešenih prošenj...

OBVESTILO
vsem naročnikom in bralcem Dolenjskega lista
Zapadlo in zaostalo naročnino za drugo polletje 1959 bodo pobrali pismonoše te dni pri vseh naročnikih v Sloveniji. Naročnike izven Slovenije prosimo, da zapadlo naročnino takoj sami nakažejo na

Kakšna je usoda Save?

Ce človeka, ki včasih kaj napiše, pot zanese na kakšno sejo o vodah, je to brez dvoma zanimiv pogovor. Ob taki strokovni razpravi se človek zamisli, kako koristno bi pravzaprav bilo, če bi takle pogovor inženirjev za vodo in higieno poslušalo čim več ljudi, saj sem sam dobil vtis, da vem pravzaprav zelo malo o vodnem varstvu.

V Sevnici so se pretekli ponedeljek zbrali ravno taki strokovnjaki. Razpravljali so o priključitvi nove tovarne za lesnate k sedanji tanjnici v Sevnici. Vzporedno s to razpravo pa so grobo proučili tudi kanalizacijo v Sevnici in vprašanje odpadnih vod iz industrijskih podjetij in naselij. Pogledimo torej nekaj ugotovitev, kako nevedni državljani vsak dan, leto za letom pomagajo uničevati lepoto naših vod.

Sava dobil glavno »poročje umazanije« v zasavskih revirjih. To je problem, ki ga že leta in leta rešujejo. Skozi ob njenem toku se v njo zlivajo mali potočki iz naselij, večji pritočki iz dolin, ob njenih bregovih vidimo večkrat smetišča. Nova Sevnica ima v odplakah nevarne snovi za ribe — proste fenolne snovi. Za 1 mg teh snovi na 1 liter vode je smrtna doza za ribo. Odplake bodo torej morali čistiti, preden bo voda lahko otekala v Savo. Celuloza v

Krškem ima podobne težave; Savinja prinaša s seboj vrsto lep in za biologe zanimivih morilcev življa v črnih valovih.

In državljani, ti preprosti, ljubi državljani? Sprehod ob nekaj to metrih Sevnice, ki se tu izliva v Savo, je pokazal strugo tega hudournika v tejli sliki: cel kup koruzne slame, po nekaj metrih — razpadajoč domać zajec na sredi skoro suhe struge, kup zelenja od korenja, nija, čunje in pepel, črna godlja teče po novi škapi (to je verjetno pretok greznice), kup las in papirja, grmada smeti iz hiše, prazne škatle, konzerve, papirčki, gora droč od prenašanja jabolk, nagradeni ostanki ličkanja, stebila fizioloških rastlin in listja. Zelo dolgo ni bilo dežja, sicer bi vsega tega ne bilo. Res je, toda ali vemo, da te reči v vodi počasi gnijejo in da se pri gnitju troši kisik v vodi? Ali vemo, da je potem taka voda »mrtva«, da v njej ni mogoče življenje niti hrani za ribe niti ribam? Kakšen vtis ima sprehajalec, ko gleda to sliko naše kulture? Voda ni smetišče, in ne sme biti! Kako radi se spominjamo Soče, Krke, Savice zaradi njene barve, prozornosti, vselega žuborenja in čistega dna struge!

Verjemite mi, da so se možem »od stroke« dvigovali lasje

pod kapami. Medtem ko ponekod vlagajo težke milijone v to, da ne mažejo voda, smo mi pri vsakodnevem delu brezbržni, uničujemo nevede naše bogastvo in delamo sami sebi življenje ob taki vodi neprijetno.

In kaj so sklenili strokovnjaki? To, da bodo ob novi tovarni za lesnate plošče napravili čistilno napravo, ki bo uničevala bakterije iz tovarne in iz naselja nad tovarno — Šmarja. Vso sevnško kanalizacijo bodo speljali do današnjega sejmišča, kjer bo v bodočih letih zrasla sodobna kanalizacija. Tudi tu bodo zgradili sodobno čistilno napravo. Morda bodo kdaj pozneje zelo povežali obe čistilni napravi, ker bo ta — industrijska — imela v vodi snovi, ki se sčasoma prilagodijo fekalnim odpadkom in jih požirajo. Tako se dve škodljivi tvarini medsebojno uničujeta, voda pa ni več onesnažena in nevarna.

Predvidenih 7 hidrocentral na Savi bo verjetno tudi dalo svoj prispevek k usedanju premoaga in čiščenju. Industrijska podjetja je imajo v rokah odločbe, po katerih morajo najpozneje

do leta 1968 urediti čiščenje odpadnih vod, da se bo Sava vedno bolj bistrila. To se je pred dvema leti že zgodilo z Mirno, ko so v Krmelju uredili ustrezne bazene za usedanje izplak od pranja premoaga.

Morda se bo takrat našel pesnik in bo napisal sestro znane pesmice: »Tam kjer teče bistra Zila...«, le da bo zamenjal Zila s Savo. Ali ne bi mogli k temu svoj delež dati tudi mi že takrat, ko držimo odpadke še v roki, preden ga zalivamo v vodo? Poskusimo združiti svoje napore, verjetno se bomo sami bolj počutili, če iz jarkov in strug naših rek in potokov ne bo več smrdelo po gnojiščih!

—ok

13 večerij in še nekaj čez...

Za stavo je pojedel v restavraciji trinajst kompletnih večerij, nato pa je odšel domov »večerjati«. Drugič je pojedel dva kilograma suhe slanine in dva kilograma kruha. Tretjič je za zajtrk pospravil dva in pol kilograma salame. Vsekakor ima ta korenjaški jedec, Dragan Lenard iz Duge Rese, tak tek da mu ne bo kmalu kdo kosplak od pranja premoaga.

Konkurenca za vsako ceno

Menda ni konkurenca med našimi podjetji nikjer tako nesmiselna, kakor v tobakarstvu. Imamo 11 tobačnih tovarn (Sarajevu, Zagreb, Niš, Ljubljana, Ravnj, Zadar, Mostar, Banja Luka, Skopje, Titograd, Prilep). Te tovarne izdelajo letno 20 milijonov kg najrazličnejših cigaret, prodajo jih pa lahko le 18 milijonov kilogramov. V kratkem pa dobimo še 6 novih tobačnih tovarn!

SLAVKO DOKL: S poti po Poljski

(Nadaljevanje)

Po ogledu tovarne so nam priredili svečan sprejem, na katerem sta vodja naše delegacije in sekretar tovarniške organizacije izmenjala darila in v zdravici povedala, da se mladina vsega sveta sporazumeva med seboj, kar je temelj za ohranitev miru. Dolg je bil razgovor, seznanili smo se z njihovim delom, s težavami in problemi. Slovo je bilo priščno, zapuščali smo prijatelje, ki bodo še dolgo pomnili obisk jugoslovanskih mladincev, ki so se jim predstavili kot veseli ljudje, predstavniki naroda, ki je šel skozi veliko revolucijo in sedaj gradi zase in za svoje potomce boljše in srečnejše življenje.

Kjerkoli smo se ustavili, se je kmalu zaslišala naša pesem, ki je pritegovala ljudi, da so spravevali: »Kdo so ti mladi ljudje, ki so tako veseli?« Tudi sprevidnik tramvaja, s katerim smo se vračali z ogleda velikega stadiona in parka, nas je vprašal: »Kaj vam je, da ste tako veseli?« Odgovorili smo mu, da se pri nas večkrat sliši pesem, sploh pa tam, kjer se zbira mladina.

Na vsem našem potovanju po Poljski, razen na sprejemih, ko smo dali pobudo mi, ni bilo slišati nobenega petja. Zaradi tega se nismo čudili. Videli smo na ljudeh, da niso veseli, ker se ne počutijo povsem dobro. Mladina ni sproščena. Včasih smo bili pobudniki vselega razpoloženja. Takrat smo videli, da se tudi Poljaki znajo razgibati, samo potrebni so jim ljudje, ki jih na to pripravijo — potrebni so jim resnični prijatelji.

V STARI POLJSKI PRESTOLNICI

Nekdanja poljska prestolnica je bila močno utrjeno mesto Krakov. To je še danes vidno: mesto obdaja visok obrambni zid, velik wawelski grad, bivališče nekdanjih poljskih kraljev, sliovita trdnjava »Barbakan«, Marijanska cerkev in vrsta drugih kulturnih zgodovinskih spomenikov.

Se danes je ohranjen spomin na Tatara. Z zvonika slovite Marijanske cerkve se vsako uro zasliši glas trobente, ki zaigra nikoli skončano melodijo. To je spomin na leto 1240, ko so nenadoma pridveli Tatarji v za obrambo nepripravljeni mesto. Neki mešan, ki je slučajno opazil pretečo nevarnost, je s cerkvenega zvonika s trobento opozorjal meščane na bližajočo se konjenike. Ko so Tatarji zagledali oznanjevalca nevarnosti, so ga z dobro pomejerno puščico zadeli, tako da ni mogel do konca končati melodije. Z isto melodijo se vsak dan opoldne oglašata tudi radio Krakov.

Tudi golobi na glavnem krakovskem trgu imajo svoje zgodovino. O tem nam je vodnik pripovedoval:

»Nekoč sta živela čva brata — plemiča, ki sta se potegovala za kraljevsko krono, nista pa imela denarja, da bi lahko potovala k papežu na kronanje. Zato je eden stopil k čarovnici in jo prosil, da bi mu pomagala priti do denarja. Rekla mu je: »Če hočeš priti do denarja, moraš vse sanatorije, ki jih je v deželi mnogo, spremeniti v golobe!« Tako se je zgodilo. Na krakovski trg so prileteli golobi in vsak je spustil zlatnik, ki ga je nosil v kljuno. Zlatniki pa vseeno niso pripeljali plemiča do Rima, temveč samo do Švice, kjer mu je zmanjkalo denarja. Krone ni dobil, ostali so pa golobi, ki še danes spominjajo na ta dogodek...«

Obiskovalec Krakova mora obvezno obiskati wawelski grad, nekdanje bivališče poljskih kraljev. Grad so spremenili v muzej, ki hrani neprecenljive vrednosti, ob katerih si obiskovalec lahko ustvari predstavo o junaški zgodovini poljskega naroda. Grad ima vedno dovolj obiskovalcev, kar tudi zasluži, saj je bil nekoč nepremagljiva trdnjava ob Visli.

OBISK NA VOJVODSKEM KOMITEJU

Na potovanju po Poljski je prišlo tudi do razgovorov s političnimi predstavništvi. Tako smo med drugimi obiskali tudi vojvodski komite v Krakovu. Naleteli smo na svečanost, ko so ravno podeljevali odlikovanja najboljšim mladincem iz vojvodstva. To so odlikovanja mladega revolucionarja Jana Krašičkega, ki so ga Nemci ubili v Varšavi.

Namen našega obiska je bil, da spoznamo dejavnost vojvodskega komiteja. Tu so nas seznanili z razvojem poljske mladinske organizacije. Od leta 1942 do 1948 se je organizacija imenovala Zveza borbene mladine, od 1948 dalje ZMP (Zveza mladine Poljske) in od 1956 dalje Zveza socialistične mladine, ki je sestavljala ZMS (del mladina), študentska organizacija, ZMW (kmečka mladina) in harcerji (taborniki). Vse te organizacije delajo ločeno, sicer pa po navodilih, ki jih dobijo od CK. — Krakovsko vojvodstvo spada po velikosti in po industriji na tretje mesto na Poljskem. Ima 25 rajonskih komitejev, podobnih našim občinskim vodstvom. Mladinsko vodstvo sestavljajo: prvi sekretar, drugi sekretar (ki odgovarja za organizacijska vprašanja) in tretji sekretar (ki odgovarja za agitacijo in propagando). V vsem vojvodstvu imajo okoli 25.000 članov, od tega komaj 600 študentov. Vojvodstvo ima 6 profesionalcev; razen tega ima tudi 18 rajonskih komitejev svoje profesionalce, 8 mladinskih profesionalcev pa dela v tovarniških mladinskih komitejih.

Ob srečanju na vojvodskem komiteju smo se razgovarjali tudi o Jugoslaviji in njeni miroljubni politiki. Čeprav neradi, so v razpravah na koncu le priznali, da je pot, po kateri hodi Jugoslavija, pravilna. Taka pot je prvi pogoj za ohranitev miru v svetu. Mi smo še posebej poudarili, da smo proti blokom, ker se zavedamo, da bloki ustvarjajo in povečujejo mednarodna nasprotja in zastrupljajo mednarodno ozračje.

NEKAJ OKROGLIH

KRATKA NALOGA

Tovarišica je dala učencem za nalogo, da opišejo lepote morja, ki so ga videli med počitnicami. Naloga pa naj bo kratka in jedrnata. Najkrajšo je napisal Peterček: »Lepote morja so tako lepe, da jih ne morem opisati.«

ZADETEK

»Moja srečka ni zadela ne hiše ne avta.«
»Jaz pa sem zadela.«
»Hišo ali avto?«
»Z avtom hišo.«

PRI ZOBOZDRAVNIKU

»No, tovariš, le odprite usta in kar korajžno pokažite zob, saj niste doma!«

NESREČNI SNI

Zaprosil jo je za ona pa je rekla: »Ne!« Ko je že stopil k vratom in hotel oditi, se ona spomni, kaj vse je prebrala v raznih romanih, ga vpraša zaskrbljeno: »Oh, saj

ne boš zdaj iz obupa skočil v vodo? Obljubi mi, da ne.«

»V vodo? Sploh ne, odgovori on, saj si v takih primerih običajno poženem kroglo v glavo.«

NOGOMET JE PRVI

Villareal je prijazno špansko mesto, ima pa to smolo, da leži nogometno igrišče tik pokopališča. Kajpak so žogobrcarji in vneti gledalci večkrat motili pogrebe. Zato so se nekateri meščani pritožili na občino in občinski očetje so po dolgem posvetu izdali odlok: »V času, ko so nogometne tekme, so prepovedani vsi pogrebi.«

MOČ NAVADE

Violinist si reže kruh pred zajtrkom

— Opozoril bi vas, da je danes ponedeljek. Kaj ne perete perila v začetku tedna?

Slino redko se zgodi, da bi ujela gorila dolgo živela v kletki v kakšnem živalskem vrtu. Še redkeje pa, in to je pravi čudež, da bi v ujetništvu imela žive potomce. Enkrat samkrat so imeli tak primer pred dolgimi leti v ZDA, zdaj pa se je ponovil v Baslu v Švici. V tamkajšnjem živalskem vrtu je 23. septembra letos 13-letna gorila Achilla dala življenje malemu Gomu. Oče je 18-letni Štefi. Na gornji sliki je direktor ZOO Basel dr. E. M. Lang z malim Gomom, ki je ob rojstvu tehtal komaj 1,8 kg, kar je zelo malo za to žival, ker doseže odrasli tudi do 200 kg teže. Malega Goma morajo za zdaj hraniti s cucilcem, ker kaže Achilla še premalo zanimanja zanj in za svoje materinske dolžnosti.

Gospod Kramer iz Amsterdama je verjetno najvišji človek na svetu — kar 2.60 m visok je. Zato je bil tudi izvoljen za predsednika Kluba visokih ljudi v svojem mestu, od koder je tudi zgornja fotografija.

V Thübingenu v Nemčiji študira tudi nekaj etnoloških študentov na zamkajšnji svetovno znani univerzi. Ko je letos na svoji poti po Evropi etnološki cesar Halle Selasie obiskal tudi ta kraj in so mu študenti povedali o prijaznem odnosu meščanov do njih, je cesar mestu podaril takrat majhno mačkico — komaj skotenega leva. Ker mesto nima živalskega vrta, so bili mestni očetje z županom na čelu v veliki zadregi, kaj naj napravijo s cesarjevim darilom. Končno so ga podarili cirkusu Hagenbeck. Njegovi lastniki so ga izročili v rejo veliki dresirani dogi, ki je pravkar izgubila svoje mladiče. V nekaj mesecih je posvojenec zrasel in daleč prešel svojo krušno mater in je zdaj velik prijatelj tudi z njenimi novimi mladiči, ki so stari komaj mesec dni. Na sliki doga s svojim nenavadnim pastorkom.

V zadnjih dnevih minule vojne so ameriški vojaki uporabljali posebno tajno orožje — sniper z daljnogledom in infra-rdečimi žarki. S pomočjo tega reflektorja je ostrostrelec lahko videl sovražnika tudi ponoči v trdi temi, kakor kaže okrogli pometek teleskopa na puški v spodnjem desnem kotu.

Kupujte srečke denarne loterije

OKRAJNEGA ODBORA LJUDSKE TEHNIKE
NOVO MESTO!

Zrebanje bo 4. decembra 1959 v Novem mestu. — 50.000 srečk po 100 din bo prodala LT. Skupna vrednost dobitkov, ki jih je 6725, je

2.550.000 dinarjev

I premija 300.000 din

1 premija 200.000 din	50 dobitkov po 5000 din
1 premija 100.000 din	100 dobitkov po 2000 din
5 dobitkov po 50.000 din	500 dobitkov po 500 din
10 dobitkov po 20.000 din	1000 dobitkov po 200 din
10 dobitkov po 10.000 din	5000 dobitkov po 100 din

Kupujte srečke denarne loterije Ljudske tehnike, ker boš s tem omogočili dohajati razvoj tehnike šolski, kmečki in mestni mladini, torej svojim otrokom!

Ko sem nedavno prebrala lepo in podnetno knjigo Marjle Jagodic o tem, kako so svoje čase živeli, delali in se oblačili Mengšani, me je mikalo zvedeti tudi, kako je bilo s temi stvarmi pred leti pri nas na Dolenjskem. Kmalu za tem me je pot spet zanesla h Kukmanovi teti, nelizerni kroniki dolenjskega življenja v zadnjih 80 letih. In ker ima ženska tak spomin, da ji ga mlajši res lahko zavidamo, mi je povedala marsikaj zanimivega, kar bom mogoče na žalost obnoviti zgolj vsebinsko, brez besednih lepot, rekel in primer, ki jih je polna njena sočna, po starodavnosti dišeča govorca.

Pred 80 leti in več so imeli ljudje v okolici Cegelnice, od koder je Kukmanova teta doma, na splošno kaj uborno brano. Krompirja je bilo bolj malo, da ga celo veliki gruntarji niso mogli veliko posaditi. Zato so ljudje bolj močnik topli. Revni ljudje so jedli le trikrat na dan, v postu pa celo samo dvakrat; ob enajstih dopoldan so imeli predujnik, ki je bil hkrati kosilo, in zvečer. O postu so hodili kajpak otroci brez jedi v šolo. — Drugače pa je bilo za zajtrk: žganec pa kisel zelje ali repa ali mleko; za večerjo: kaša ali krompir v oblikih in kisa repa ali zelje (v poletnem času solata).

Puter se ni nikdar jedel doma, ker so ga imeli le za prodajo meščanom. Bel kruh so jedli samo trikrat v letu: dvakrat, ko bog ne ve — to je o božiču in veliki noči — ter ob žeganju. Kadar so imeli delo v gori, so skuhalili slon in olupljen krompir, stekli in zamešali zraven mleko, smetano, limel, poper in česen. Hlebec, ki je iz tega nastal, so zavili v prt ali papir in nesli v goro. Zmešnjavo — tako so to jed imenovali — so jedli še toplo in je kar dobro teknila, pa tudi piti se je dalo potlej dobro.

1890 oblačili le v platneno obleko. Lan so pridelali doma in ga omikali na greben, v Zalogu pa ga je neka ženska barvala v črno (za zgornjo obleko). Platneno je bilo perilo in zgornja obleka. Tisti pa, ki so imeli doma ovce, so si dal napraviti rekelje iz volne. Tekalo (tkalo) pa se ni doma; ta posel so opravljali tekavci. Zato so ljudje kupovali le malo oblačila: moški klobuke in srajce za v nedeljo, ženske pa rute.

Spodnje perilo in srajca je bilo iz nebarvanega blaga in belo, če je bila seveda gospodinja skrbna perica. Pranje je bilo močno naporno, kajti plat-

belega. Cez srajce so imeli oblečen lajbec, prav tako platnen.

Revni so bili pozimi enako oblečeni kot poleti, ker so bili od gosposke tako stiskani, samo da so imeli čez lajbič rekelje iz platna ali cajha, porhanta. Bogatinci pa so imeli marogaste volnene rekelje.

Irhaste hlače do kolen so nosili le bogatinci; ti so imeli namesto platnena žametna lajbec. Pozimi so nadelje še ovčji kožuh do pasa ali čez; ampak revni seveda ne!

Ženske so bile obute v bele štumfe iz cvirna (ali v rjavkaste iz volne) in v

dal narediti obuvalo, a je bilo iz slabšega usnja kakor pri odraslih in tudi futer ni bil tako topel.

Obuvala tiste čase niso kupovali v trgovini, ampak so kupili pri tedarju usnje za vso družino. Gospodar je pri nakupu povedal, kakšno družino ima, lednar pa mu je svetoval, koliko mora kupiti usnja, podplatov, kilncev in futra. Obuvalo je kar na domu napravili domači čevljar za vso družino hkrati, kadar se je enkrat na leto oglašil v listi. Tak čevljar je bil v Cegelnici Janez Koplč.

Lan za obleko, perilo, prte in brisače so kmetje pridelali sami, tkat pa so ga nosil v Češko vas k Brezarju, nekateri pa tudi na Dolenje Kamence. Platno za brisače in listofe se je tkalo drugače, za moške hlače in srajce spet drugače. Kadar je lan slabo obrodil, so dali tkat platno le ene vrste. Nekako po 1890 pa lan ni več rodil, zato so ljudje poslej morali kupovati blago v trgovini in obleka se je zavoljo tega spremenila.

Tako se je torej godilo Dolenjcem svoje dni. Ali včasih je bilo pa še posebno slabo. Tako na primer kmalu po francoskih časih, ko je bilo netečno leto. Tisto leto si lahko še toliko pojedel, pa nisi bil nikdar sit. Na Ratežu je imel Znančev gospodar žanjice. Zetle so jetmen in prišle domov. Gospodinja jim je pripravila veliko skledo jetmena in še drugo povrhu. Pojedle so vse, pa ni nič zaleglo. Sele ko so drugo leto ljudje jedli novinsko, ko je jetmen dozorel, je lakota ponehala. Če dandanes komu jed nič ne zaleže, mu pravijo: »Ti si pa cel neteček!« To je spomin na netečno leto. — Tako leto je bilo potem še enkrat, vendar ni bilo tako hudo kakor prvo. Tako vsaj so pripovedovali stari Kukmanove tete, ki so doživeli sami to lakoto na Ratežu ostroga — Weinheim.

Kako so se nekoč hranili in oblačili v okolici Novega mesta

(Narodopisni paberki)

no je treba hudo zvijati (ožemati). Zato so imele perice ob Krki v brag zabiti pokončen steber — zvijavnek, da so na njem ožemale. Takšnih zvijavnikov menda danes ni več videti. — Likalji pa so s pegleznom, segretim na ognju. Po grščinah so večje stvari likali z mungo, težkim kamnitim valjarjem.

Moški so bili obuti v škornje. Delovni škornji so bili iz slaberega ledra, pražnji pa iz boljšega. Revni so imeli le po en par. Tega so v soboto oprali, posušili in obuli tudi za v cerkev. Kadar je bil sneg, so hlače potisnili v škornje drugače pa so nosili hlače čez škornje.

Hlače so bile iz debelejšega, črnega platna (ohlancev), srajca iz tanjšega,

čizme. Šolnov takrat še ni bilo, čizmi pa so bili malo višji od poznejših visokih čevljev. Oblečene so bile v spodnje krilo, gornje krilo in jopec, segajočo do pasu. Jopi so rekli španzar; ta je bil zadaj nabran v žabec. Marle tedaj ženske niso imele, pač so se v deževnem zavijale v platnena ruhe.

Otroci so bili oblečeni takole: pobje so imeli hlače, segajoče do ramen, je da niso imele rokavov. Zapejale so se na hrbtno, spodaj pa so bile počene. — Punčke so imele le kličko do pasu in srajčko. Ker so bili otroci oblečeni tako tudi pozimi, so morali pač tčati na pečli.

Otroci so bili obuti v čizme starejših bratov in sester. Za šolo so jim seved-